

साझेदारीतामार्फत शीघ्र स्थानीयकरण

नेपालमा साझेदारीतामा आधारित मानवीय कार्यमा राष्ट्रिय तथा स्थानीय संघसंस्थाहरुको नेतृत्व सबलिकरणका लागि आवश्यक कार्यगत अभ्यासका निम्ति सिफारिस ।

Funded by
European Union
Civil Protection and
Humanitarian Aid

सधन्यवादः

अनुसन्धानको विविध प्रकृत्यामा आफ्नो अमूल्य समय प्रदान गर्नुभएकोमा सम्पूर्ण महानुभावप्रति हामी आभार प्रकट गर्दछौं । विशेषतः म्यानमार, नेपाल, नाईजेरिया र दक्षिण सुडानमा कार्यरत सम्पूर्ण स्थानीय एवम् राष्ट्रिय गैरसरकारी संस्थाका कर्मचारी तथा स्वयंसेवकहरूलाई यस अनुसन्धानका क्रममा आफ्नो विचार र दृष्टिकोण प्रदान गर्नुभएकोमा धन्यवाद ज्ञापन गर्दछौं ।

साझेदारीतामार्फत शीघ्र स्थानीयकरण कन्सोर्टियम

यस अनुसन्धानका लागि मार्गदर्शन प्रदान गर्नुहुने साझेदारीतामार्फत शीघ्र स्थानीयकरण कन्सोर्टियमका सल्लाहकार समूहलाई धन्यवादः भिक्टर अरोकोयो (क्रिस्चियन एईड नाईजेरिया), जेन ब्याकहर्स्ट (क्रिस्चियन एईड युके), स मार टो गी (क्रिस्चियन एईड म्यानमार), लिज ह्यारिसन र क्यारोल ह्याचिट (क्रिस्चियन एईड युके), अलेक्जान्ड्रा पनेईट (एक्सनएईड युके), मालिश जोहन पीटर (केयर दक्षिण सूडान), चार्ली रोली (अक्सफाम जीबी), हस्तबहादुर सुनार (टीयरफन्ड नेपाल) ।

पुनरावलोकन र पृष्ठपोषण प्रदान गर्नुहुने साझेदारीतामार्फत शीघ्र स्थानीयकरण कन्सोर्टियमका अन्य सबै कर्मचारीहरूलाई पनि धन्यवादः विशेषगरि सिमोन डि भिसेन्ज (क्रिस्चियन एईड युके), ईन्जी ग्रोएनवेगन (क्रिस्चियन एईड युके), राजन खोस्ला (क्रिस्चियन एईड म्यानमार), फ्रेडरिक लाहुक्स (केयर ईन्टरन्यासनल), पौल जोन्स्टन (टियरफन्ड युके), माईकल मोसेल्म्यानस् (क्रिस्चियन एईड युके), क्याथीन नाईटिङ्गेल (केयर ईन्टरन्यासनल युके), क्रिस्टीना स्मालेन्बाक (अक्सफाम जीबी), एनी स्ट्रिट (क्याफोड) ।

यो प्रतिवेदन बिस्तृत अनुसन्धान प्रतिवेदन (अनुरोध गरेमा प्राप्त गर्न सकिनेछ) को सारांशका रूपमा तयार गरिएको हो जसका लागि क्रिस्टीना स्मालेन्बाक धन्यवादको पात्र हुनुहुन्छ । थप जानकारीका लागि यहाँ जानु होलाः www.christianaid.org.uk/about-us/programmes/accelerating-localisation-through-partnerships.

द्रष्टव्यः नेपालमा यस कन्सोर्टियमअन्तर्गत कारितास नेपालले क्याफोडको प्रतिनिधित्व गर्दछ ।

ईन्टिग्रेटेड रिस्क म्यानेजमेन्ट एसोसिएट्स

ईन्टिग्रेटेड रिस्क म्यानेजमेन्ट एसोसिएट्सले साझेदारीतामार्फत शीघ्र स्थानीयकरण कन्सोर्टियमको तर्फबाट यो अनुसन्धान गरेको थियो । ईन्टिग्रेटेड रिस्क म्यानेजमेन्ट एसोसिएट्सका म्यारिलिस टर्नबूल र लेज्ली मोरिनियरलाई उनीहरूको ब्यबसायिक दक्षतासहितको अमूल्य समयका लागि कन्सोर्टियम धन्यवाद ज्ञापन गर्न चाहन्छ । चार्लोट जेन्डर र ईन्टिग्रेटेड रिस्क म्यानेजमेन्ट एसोसिएट्सका राष्ट्रिय अनुसन्धानकर्ताहरूलाई समेत विशेष धन्यवादः थुरा तुन (म्यानमार), ईरा श्रेष्ठ र रीता श्रेष्ठ (नेपाल), एन्ड्रयू ओन्ग्रूमेल् (नाईजेरिया) र एड्ल पिटर माईकल (दक्षिण सुडान) । यस अनुसन्धानलाई सहयोग गर्ने अनुवादक र श्रुती लेखकहरूसमेत धन्यवादका पात्र हुन् । ईन्टिग्रेटेड रिस्क म्यानेजमेन्ट एसोसिएट्सले गरेका थप काम वारे जानकारी लिनु परेमा यहाँ जानु होलाः <http://irmassociates.org/>.

युरोपियन कमिसनको नागरिक सुरक्षा तथा मानवीय सहायता विभाग (ईको)

साझेदारीतामार्फत शीघ्र स्थानीयकरण परियोजना र यस अन्तर्गत सम्पन्न अनुसन्धानका लागि आर्थिक सहयोग प्रदान गरेकोमा ईकोलाई सधन्यवाद ब्यक्त गर्न चाहन्छौं । ईकोको वारेमा थप जानकारी चाहिएमा यहाँ हेर्नु होला: <https://ec.europa.eu/echo/>.

आवरणमा राखिएको तस्विर — २०७२ सालमा नेपालमा गएको विनाशकारी भूकम्पपश्चात पुनर्निर्माण कार्यमा जुटिरहेका मानिसहरू (सवार्धिकार क्रिस्चियन एईड र कलाउडिया जङ्कमा सुरक्षित) ।

यो प्रतिवेदनले युरोपियन युनियनको आर्थिक सहयोगमा कार्यान्वयन गरिएका मानवीय सहायता सम्बन्धि गतिविधिहरू समेटेदछ । यहाँ अभिव्यक्त विचारहरूलाई कुनै रूपमा पनि युरोपियन युनियनको आधिकारिक धारणाको रूपमा लिनु हुँदैन । र यसमा समावेश भएको विषयवस्तुको कुनै पनि किसिमको प्रयोगका लागि युरोपियन कमिसन जिम्मेवार रहने छैन ।

Funded by
European Union
Civil Protection and
Humanitarian Aid

विषयसूची

सधन्यवाद	२
सारांश	६
१. परिचय	८
१.१. पृष्ठभूमि	८
१.२. परिभाषा	९
२. अनुसन्धानको विधि	१०
२.१. अनुसन्धान गरिएको स्थान	११
२.२. परिमाणात्मक तथ्याङ्क सङ्कलन.....	११
२.३. गुणात्मक (गहन परामर्श)	१२
२.४. अनुसन्धानको वैधानिकीकरण	१३
२.५. अनुसन्धानका सीमाहरू	१३
३. निष्कर्षहरू	१४
३.१. नेपालमा स्थानीय र राष्ट्रिय गैससको अवस्था	१४
३.२. गैसस र अन्तरराष्ट्रिय गैससहरू बीचको साझेदारी	१४
३.३. मुख्य क्षमता एवम् स्रोतहरू	१५
३.४. मूल्य, सिद्धान्त र मापदण्डहरू	२१
३.५. बाह्य तत्वहरू	२४
४. निष्कर्ष एवम् सिफारिशहरू	२६
४.१. अनुसन्धानले दिएका निष्कर्ष एवम् सिफारिशहरूलाई संयुक्त रूपमा पुनरावलोकन गर्ने	२७
४.२. साझेदारीमार्फत स्थानीयकरण प्रक्रियालाई अवरोध पुऱ्याउने बाह्य तत्वहरूको पहिचान गर्ने ...	२८
४.३. साझेदारी सम्झौताको पुनरावलोकन गर्ने	२८
४.४. स्थानीय र राष्ट्रिय संस्थाहरूको क्षमता अभिवृद्धि गर्न आवश्यक कुराहरूको लेखाजोखा गर्ने ..	२८
४.५. अन्तरराष्ट्रिय गैससहरूको क्षमता विकास गर्न सक्ने सीपको लेखाजोखा गर्ने	२९
४.६. संस्थागत वा नीतिगत विकासका लागि सहयोग गर्ने	२९
४.७. विपद् पूर्व तयारीमा लगानी गर्ने	२९

४.८. आर्थिक सहयोगमा प्रत्यक्ष पहुँचका लागि खुला छलफल सञ्चालन गर्ने	३०
४.९. स्थानीय संस्था एवम् दातृ निकायहरूवीच सम्बन्ध र स्पष्ट बुझाई स्थापित गर्न सहयोग गर्ने	३०
४. १०. स्थानीय एवम् राष्ट्रियस्तरका संस्थाहरूलाई आर्थिक रूपमा बलियो बन्नका लागि सहयोग गर्ने	३१
अनुसूची १ मुख्य सन्दर्भ सामग्री र थप अध्ययनका लागि सामग्रीहरू	३३
मुख्य सन्दर्भ सामग्रीहरू	३३
थप अध्ययनका लागि सामग्रीहरू	३३
अनुसूची –२ अनुसन्धानका सिफारीशहरू र परिक्षण कार्यको प्रगती लेखाजोखा गर्ने कार्ययोजनाको ढाँचा	३५

सारांश

यो अनुसन्धान विभिन्न निकायको कन्सोर्टियमद्वारा सञ्चालित 'साझेदारीतामार्फत शीघ्र स्थानीयकरण (२०१७-१९)' कार्यक्रम अन्तर्गत सम्पन्न गरिएको हो । यसका लागि यूरोपियन आयोगको नागरिक सुरक्षा एवं मानवीय सहायता विभाग ईको (Civil Protection and Humanitarian Aid Department – ECHO) ले आर्थिक सहयोग प्रदान गरेको थियो । यस अनुसन्धानले मानवीय कार्यको स्थानीयकरण प्रक्रियामा स्थानीय, राष्ट्रिय र अन्तर्राष्ट्रिय गैरसरकारी संस्थाहरूबीचको साझेदारीका व्यवहारिक र प्रभावकारी तत्वहरू पहिल्याउने प्रयास गरेको छ ।

अनुसन्धानलाई थप सबल बनाउन मिश्रित विधि अर्थात गुणात्मक र परिमाणात्मक दुवैखाले तथ्याङ्क सङ्कलन गर्ने विधि अपनाईएको थियो । विभिन्न स्थानीय र राष्ट्रियस्तरका निकायलाई समेट्ने गरी काठमाण्डौं, धादिङ तथा छिमेकी जिल्लाहरू र धनुषा तथा छिमेकी जिल्लाहरू समेटेर तीन ठाउँमा परामर्श कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको थियो । देशका जम्मा ८८ वटा निकायहरूसँग परामर्श गरिएकोमा ८८ प्रतिशत निकायहरू स्थानीय र राष्ट्रिय स्तरका गैरसरकारी संस्थाहरू थिए ।

विभिन्न स्थानीय र राष्ट्रिय गैरसरकारी संस्थाहरूको अनुभव समेटिएर आएका सुझावहरूले मानवीय क्षेत्रमा काम गर्ने संस्थाहरूलाई त्यस किसिमका कार्यको साझेदारीताको अभ्यास मार्फत स्थानीयकरण प्रक्रिया द्रुत रूपमा अघि बढेको सुनिश्चित गर्नका लागि महत्वपूर्ण सिकाईहरू प्रदान गरेका छन् । मानवीय प्रतिकार्यका लागि आर्थिक सहायता प्रदान गर्ने निकायहरू, त्यसमा पनि विशेषतः 'ग्रान्ड बार्गिन' मा हस्ताक्षर गर्नेहरू दातृ निकायहरूका लागि समेत सुझावहरू सान्दर्भिक छन् ।

नेपालमा स्थानीय र राष्ट्रियस्तरका गैरसरकारी संस्थाहरूले दातृ निकाय एवम् संयुक्त राष्ट्रसंघीय निकायहरूसँग मानवीय कार्यमा हुने निर्णय प्रक्रियामा आफ्नो संस्थाको निकै सीमित प्रभाव रहने विश्वास गर्दछन् । अझैपनि समतामूलक नठानिने त्यस किसिमका साझेदारीहरूलाई नै प्रायले विपद् प्रतिकार्यका क्रममा अफठ्यारोमा परेका मानिसहरूको आवश्यकता सम्बोधन गर्ने मुख्य साधनका रूपमा लिईरहेका छन् ।

अनुसन्धानमा संलग्न सहभागीहरूले प्रभावकारी साझेदारीताका लागि महत्वपूर्ण हुने भन्दै निम्न बमोजिमका ६ वटा मुख्य संस्थागत क्षमताहरूलाई माथिल्लो श्रेणीमा राखेका थिए – परियोजनाको निर्माण, योजना र ब्यवस्थापन, लेखा ब्यवस्थापन र प्रतिवेदन, अनुगमन, मूल्याङ्कन, उत्तरदायित्व र सिकाई, मानव संसाधनको व्यवस्थापन, पैरवी र आर्थिक संकलन । स्थानीयकरणका लागि कम र बढी उपयुक्त साझेदारी अभ्यासका उदाहरणहरूलाई यस प्रतिवेदनमा यिनै छ वटा मुख्य संस्थागत क्षमताहरूसँगको सम्बन्धका आधारमा प्रस्तुत गरिएको छ । अनुसन्धानका सहभागीहरूले साझेदारीका लागि मुख्य गरी मानवीय कार्यक्रमको गुणस्तरका लागि समान प्रतिवद्धता, मानवीय सिद्धान्तहरू एवम् प्रभावित जनसंख्याप्रतिको उत्तरदायित्व सबैभन्दा महत्वपूर्ण मूल्य र सिद्धान्तहरू हुन् भनी जोड दिएका थिए । विश्वास र सम्मानले साझेदारीमा चूनीती ल्याउने गरेको र यी मूल्यहरूको अभाव रहेका साझेदारी अभ्यासका थुप्रै उदाहरणहरू दिईएको थियो, जसले स्थानीयकरण प्रक्रियालाई खासै योगदान पुर्याउन सक्दैनन् ।

राष्ट्रिय र स्थानीय गैरसरकारी संस्थाहरूले मानव संसाधन व्यवस्थापन र पैरवीका लागि निरन्तर रूपमा आफ्नो नेतृत्वदायी भूमिका निर्वाह गर्नुपर्दछ । अन्तर्राष्ट्रिय गैरसरकारी संस्थाहरूले ती राष्ट्रिय एवम् स्थानीय गैरसरकारी संस्थाहरूलाई साझेदारीतामार्फत आर्थिक एवम् प्राविधिक विशेषज्ञता प्रदान गरी योगदान दिन सक्दछन् । अन्तर्राष्ट्रिय गैरसरकारी संस्था र राष्ट्रिय एवम् स्थानीय गैरसरकारी संस्थाहरूबीच लामो समयसम्म हुने साझेदारी अभ्यासहरूले नै स्थानीयकरण प्रक्रियामा सबैभन्दा बढी योगदान पुगिरहेको तथ्यले देखाएको छ । नेपालमा रहेका गैरसरकारी संस्था र नागरिक समाज संस्थाहरूले पनि काम गर्ने पद्धतिलाई नेपाल सरकारले ल्याएका नयाँ कानूनी व्यवस्था र देशको परिवर्तित संरचनाले ल्याउन सक्ने परिणामसंग मेल खानेगरी बनाउनु पर्दछ ।

अनुसन्धानले निर्दिष्ट गरेका मुख्य १० सिफारिशहरू यसप्रकार छन् ।

- अनुसन्धानबाट प्राप्त निष्कर्ष एवम् सिफारिशहरूलाई संयुक्त रूपमा पुनरावलोकन गर्ने ।
- साझेदारीमार्फत स्थानीयकरण प्रक्रियालाई अवरोध पुर्याउने बाह्य तत्वहरूको पहिचान गर्ने ।
- साझेदारी सम्झौताको पुनरावलोकन गर्ने ।
- स्थानीय र राष्ट्रिय संस्थाहरूको क्षमता अभिवृद्धि गर्न आवश्यक कुराहरूको लेखाजोखा गर्ने ।
- अन्तर्राष्ट्रिय गैरसरकारी संस्थाहरूको क्षमता विकास गर्न सक्ने सीपको लेखाजोखा गर्ने ।
- संस्थागत वा नीतिगत विकासका लागि सहयोग गर्ने ।
- विपद् पुर्वतयारीमा लगानी गर्ने ।
- आर्थिक सहयोगमा प्रत्यक्ष पहुँचका लागि खुला छलफल सञ्चालन गर्ने ।
- स्थानीय संस्था एवम् दातृ निकायहरूबीच सम्बन्ध र स्पष्ट बुझाई स्थापित गर्न सहयोग गर्ने ।
- स्थानीय एवम् राष्ट्रियस्तरका संस्थाहरूलाई आर्थिक रूपमा बलियो बन्न सहयोग पुर्याउने ।

साझेदारीतामार्फत शीघ्र स्थानीयकरण कन्सोर्टियमका सदस्य संस्थाहरूले यी सिफारिशहरूलाई परिक्षणकालमा जाँच गर्नेछन् । परिक्षणबाट प्राप्त सिकाईहरूले नेपालका लागि स्थानीयकरण कार्यढाँचा तर्जुमा गर्न र स्थानीयकरणका लागि विश्वव्यापी मार्गचित्र विषयक प्रतिवेदन तयार गर्न सूक्ष्मिचित गर्नेछन् । कन्सोर्टियम सदस्यहरू यी सिफारिशहरू कार्यान्वयनको अनुभवबाट विभिन्न संस्था एवम् निकायहरूले प्राप्त गरेको सिकाई एवम् पृष्ठपोषण सुन्न उत्सुक छन् ।

१. परिचय:

१.१. पृष्ठभूमि

मानवीय क्षेत्र अन्तर्गत मानवीय प्रतिकार्यमा काम गर्ने स्थानीय एवम् राष्ट्रिय संस्थाहरूको आवश्यक भूमिकाबारे मापदण्ड र आचारसंहिताको आवश्यकताबारे लामो समयदेखि आवाज उठ्दै आइरहेको छ । रेडक्रस सोसाईटी र रेड क्रेसेन्ट मूभमेन्ट एवम् विपदपछिको राहतमा काम गर्ने गैससका लागि आचारसंहिता, स्फेयर मापदण्डहरू (SPHERE Standards) एवम् गुणस्तर र उत्तरदायीत्वका लागि मुख्य मानवीय मापदण्डहरू (the Core Humanitarian Standards on Quality and Accountability — CHS) लाई यसको उदाहरणको रूपमा लिन सकिन्छ ।

विगत केही वर्षयता गुमेका अवसरहरू नामक प्रतिवेदनको शृङ्खला-१ले अन्तरराष्ट्रिय सहयोग र मानवीय साझेदारीको स्थानीयकरणको पक्षमा बलियोसंग उभिदै स्थानीय संस्थाहरूसंगको थुप्रै मानवीय प्रतिकार्य सम्बन्धी कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्दाको साझेदारी अभ्यासलाई अभिलेखिकरण गरेको छ । अझ पछिल्लो समयमा स्थानीय एवम् राष्ट्रिय संस्थाहरूका निम्ति प्रत्यक्ष आर्थिक सहायतामा वृद्धि गर्ने प्रतिवद्धता र उनीहरूसंग गरिने साझेदारीमा सुधार जस्ता कुराहरू २०१६ को विश्व मानवीय शिखर सम्मेलनमा भएको छलफल, मानवताका लागि सवालहरू — २०१६, ग्रान्ड बार्गेन — २०१६ र परिवर्तनका लागि घोषणापत्र — २०१५ मा महत्वपूर्ण विषयवस्तुका रूपमा उठाईएको थियो ।

विश्व मानवीय शिखर सम्मेलनपछि स्थानीयकरणको विषयमा सयौं प्रतिवेदनहरू प्रकाशित गरिएका छन् । तर साझेदारी अभ्यासमार्फत हुने स्थानीयकरणवारे भने केही मात्र सामग्री प्रकाशित भएका छन् । अझै त्यो भन्दा पनि कम केही त कार्यगत वा व्यवहारिक साझेदारी अभ्यासहरूमा आधारित छन् जसले एउटा साझेदारी नमूना निर्माण गर्न सक्दछन् । यो अनुसन्धान कार्य आधारभूतरूपमा मानवीय साझेदारीमा हरेक साझेदारको क्षमता, स्रोतहरू र अतिरिक्त मूल्यमा केन्द्रित थियो न कि साझेदारहरू बीचको सम्बन्धमा । साझेदारीमा हुने सम्बन्धको अध्ययन त अनुसन्धान प्रतिवेदनको गुमेका अवसरहरू शृङ्खलामा अध्ययन गरी सकिएको छ । त्यसैले वर्तमान अनुसन्धान कार्यमा यस्तो प्रश्नलाई समावेश गरिएको छ —

‘अन्तर्राष्ट्रिय गैसस एवम् राष्ट्रिय गैसस बीचको साझेदारीको कस्ता कार्यगत तत्वहरूले (प्रभावकारी र सान्दर्भिक) मानवीय कार्यको स्थानीयकरणलाई हुर्काउन वा बढावा दिन भूमिका खेल्दछन्?’

यो अनुसन्धान विभिन्न निकायहरू (एक्सन एड, क्याफड, क्रिस्चियन एड, अक्सफाम, केयर र टियरफन्ड) को कन्सोर्टियम अन्तर्गत सञ्चालित ‘साझेदारीतामार्फत शीघ्र स्थानीयकरण’ कार्यक्रमद्वारा करिब २ वर्ष (२०१७ — १९) लगाएर सम्पन्न गरिएको थियो । यसका लागि युरोपियन आयोगको नागरिक सुरक्षा एवम् मानवीय सहायता विभाग (ईको) ले आर्थिक सहयोग प्रदान गरेको थियो ।

वर्तमान अनुसन्धान इन्ट्रिगेटेड रिक्स म्यानेजमेन्ट एसोसिएट्स नामक एक स्वतन्त्र परामर्शदाता कम्पनीद्वारा राष्ट्रिय अनुसन्धान कर्ताहरूको प्रयोग गरी नेपाल, म्यानमार, नाईजेरिया र दक्षिणी सुडान गरी कार्यक्रम सञ्चालन भएका चार वटा देशमा सम्पन्न गरिएको थियो । साथै अनुसन्धान कार्य राष्ट्रिय सञ्चालन समितिहरू र गैसससम्बन्धी विद्यमान फोरमहरूद्वारा निर्देशित थियो । यस कन्सोर्टियमका सदस्य संस्थाहरूले सम्बन्धित देशको अनुसन्धान प्रतिवेदनमा उल्लेख गरिएका सिफारिसहरू परिक्षण गर्ने प्रतिवद्धता जाहेर गरेका छन् ।

यो प्रतिवेदनले 'साझेदारीमार्फत स्थानीयकरण (नोभेम्बर २०१८)' नेपालको प्रतिवेदनले दिएका निष्कर्ष एवम् सिफारिशहरूलाई संक्षिप्त रूपमा प्रस्तुत गरेको छ । यसका सिफारिशहरूले एउटा निर्देशन प्रदान गर्दछ जसले विभिन्न निकायहरूलाई व्यापक प्रमाणहरूमा आधारित रही कार्यगत अभ्यासमा परिक्षणका लागि सिफारिशहरूको पहिचान र प्राथमिकिकरणमा सहयोग पुऱ्याउन सक्दछ । यद्यपी यी सिफारिशहरू सबै खाले संस्थाका लागि सान्दर्भिक नहुन सक्दछन् ।

१.२. परिभाषा

हामीले यो कुरालाई स्वीकार गर्नेपर्दछ कि यहाँ छलफल गरिएका मुख्य अवधारणाको परिभाषावारे मानवीय क्षेत्रमा काम गर्ने सबै संस्थाको सहमती छैन । तथापी यस अनुसन्धान कार्यका निम्ति अनुसन्धान कर्ताहरूले निम्न बमोजिम परिभाषाहरू प्रयोग गरेका छन् ।

- स्थानीय गैसस वा समुदायमा आधारित संस्थाहरू — देशभित्र एउटा मात्र समुदाय वा स्थानमा काम गर्ने संस्थाहरू ।
- राष्ट्रिय गैसस वा समुदायमा आधारित संस्थाहरू — देशैभर काम गर्ने संस्थाहरू, तर देशबाहिर होईन ।
- अन्तर्राष्ट्रिय गैसस — राष्ट्रिय कार्यालय वा राष्ट्रिय कार्यक्रममार्फत एकभन्दा बढी देशमा काम गर्ने संस्थाहरू ।
- स्थानीयकरण — आफ्नो देशभित्र मानवीय पूर्वतयारी एवम् प्रतिकार्यमा नेतृत्व, समन्वय र वितरण कार्यका लागि महत्वपूर्ण भूमिका प्राप्त गर्नसक्ने गरी स्थानीय र राष्ट्रिय संस्थाहरूको थप सशक्तिकरण गर्ने प्रक्रिया ।
- साझेदारी — अन्तर्राष्ट्रिय मानवीय क्षेत्रमा काम गर्ने संस्था (विशेषगरी अन्तर्राष्ट्रिय गैससहरू) र स्थानीय तथा राष्ट्रिय संस्था (विशेषगरी स्थानीय र राष्ट्रिय गैससहरू) बीचको सम्बन्ध, जो मार्फत अन्तर्राष्ट्रिय संस्थाहरूले मानवीय पूर्व तयारी एवम् प्रतिकार्यसंग सम्बन्धित कार्यक्रमहरूको निर्माण र कार्यान्वयनका लागि स्थानीय वा राष्ट्रिय संस्थाहरूसंग काम गर्ने, सहयोग एवम् स्रोतहरू प्रदान गर्ने गर्दछन् ।

अनुसन्धानका क्रममा सञ्चालन गरिएका गहन परामर्श कार्यक्रमका अधिकांश सहभागीले अनुसन्धान कर्ताद्वारा प्रयोग गरिएका यी परिभाषामा सहमति जनाएका थिए । स्थानीय निकायलाई शक्ति हस्तान्तरण गर्ने गरी भर्खरै नेपालमा भएको राजनैतिक परिवर्तनसमेत स्थानीयकरणको लक्ष्य र प्रतिवेदतावारे सहभागीहरूको बुझाईलाई प्रभावित पार्ने कारकको रूपमा देखा परेको थियो, जसबाट मानवीय कार्यको स्थानीयकरणलाई व्यापक पहिचान एवम् सुशासनका सवालहरूसंग सम्बन्धित गरेर हेरिएको थियो । एक जना सहभागीले यसो भनेर त्यसलाई अध्याए —

“त्यहाँ स्थानीयस्तरको नेतृत्व, त्यही स्थानको संस्था, निर्णय गर्ने क्षमता र अधिकारसमेत हुनुपर्दछ, जसलाई स्थानीयकरण भनिन्छ ।”

स्थानीय र राष्ट्रिय गैसस वा समुदायमा आधारित संस्थामा काम गर्ने वा स्वयंसेवा गर्ने व्यक्तिहरूको आवाजलाई समेट्नका लागि यस प्रतिवेदनमा उनीहरूलाई स्थानीय वा राष्ट्रिय गैसस भनी सम्बोधन गरिएको छ । यसमा स्थानीय वा राष्ट्रिय कार्यकर्ताहरूले भन्ने गरेको कुरामा रहेको भिन्नतालाई विशेष जोड दिईएको छ । अन्तर्राष्ट्रिय गैसस (INGO) भन्ने शब्द प्रतिवेदनभित्र अनुसन्धानका सहभागीहरू जो त्यस किसिमका

संस्थाहरूमा काम गर्ने वा स्वयंसेवा गर्ने व्यक्तिहरूको आवाजलाई प्रतिबिम्बित गर्ने वा उनीहरूको वारेमा स्थानीय वा राष्ट्रिय गैससमा काम गर्नेहरूले जे भन्ने गर्छन् त्यसलाई समेट्नका लागि प्रयोग गरिएको छ । कतिपय घटनाहरूमा रेडक्रस र रेडक्रेसेन्ट सोसाईटीज, संयुक्त राष्ट्रसंघीय निकाय र कतिपय अवस्थामा दातृ निकाय वा आर्थिक सहायता प्रदान गर्ने निकायलाई समेत अन्तरराष्ट्रिय गैसस भन्ने गरिएको थियो । त्यसैकारण अन्तरराष्ट्रिय गैसस, अन्तरराष्ट्रिय संस्था एवम् अन्तरराष्ट्रिय निकाय जस्ता शब्दावलीहरूलाई यस प्रतिवेदनमा वैकल्पिक रूपमा प्रयोग गरिएको छ । किनकि साझेदारी अभ्यासका उदाहरणहरू र सिफारिशहरू अन्तरराष्ट्रिय गैसस, रेडक्रस, रेडक्रेसेन्ट सोसाईटीज र संयुक्त राष्ट्रसंघीय निकायहरूलाई समानरूपमा सान्दर्भिक छन् ।

नेपालमा अनुसन्धानको वैधानिकता र पृष्ठपोषणका लागि सञ्चालन गरिएको कार्यशालाको तस्विर

२. अनुसन्धानको विधि

अनुसन्धानलाई थप सवल बनाउन मिश्रित विधि अर्थात उत्कृष्ट गुणात्मक विधि “सिलिसलेवार ढङ्गबाट गरिएको पूर्व कार्यको समिक्षा, लक्षित समूह छलफल, मुख्य जानकारसंगको अन्तरवार्ता” र परिमाणात्मक दुवै खाले तथ्याङ्क सङ्कलन गर्ने विधि प्रयोग गरिएको थियो । विश्लेषणका क्रममा सम्मुख र विम्मुख प्रवृत्तिलाई पहिचान गर्न तथा अभिलेखिकरण गर्नका निम्ति सबै प्रमाणका स्रोतहरूलाई फरक कोणबाट विश्लेषण गरिएको थियो ।

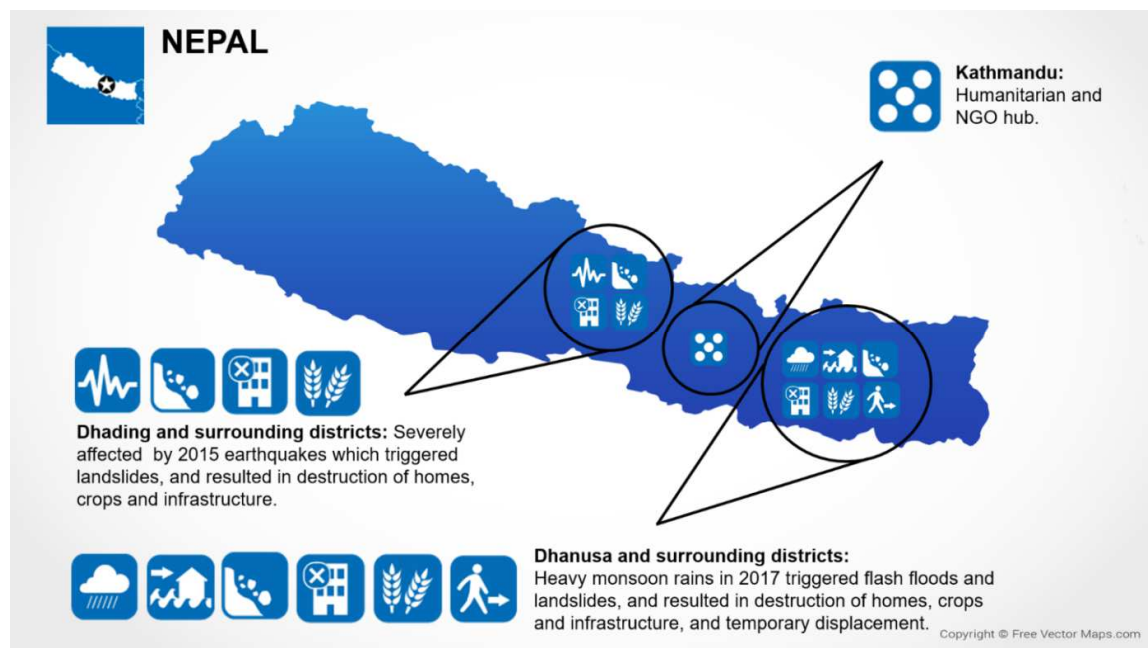
अनुसन्धान कार्यलाई निर्देश गर्नका लागि एक विश्लेषणात्मक कार्यढाँचा निर्माण गरिएको थियो, जसले मानवीय कार्यमा अन्तरराष्ट्रिय गैससको एक पूर्ण सञ्चालन नमूनालाई प्रतिनिधित्व गर्दथ्यो । त्यो कार्यढाँचा नै मुख्य आधार थियो जसले अनुसन्धानको क्षेत्रलाई निर्देशित गर्नुका साथै ती सबै तत्वहरूलाई समेट्दथ्यो जसले एक अन्तरराष्ट्रिय गैसस सञ्चालनको नमूनालाई योगदान प्रदान गर्दछ । जस्तै एउटा निकायको क्षमता र स्रोतहरू, मूल्य र सिद्धान्तहरू, यसको विशिष्ट पहिचान (अतिरिक्त मूल्य) र बाह्य तत्वहरू यसमा पर्दछन् ।

अनुसन्धानका सबै खाले विधिहरू यसै कार्यढाँचामा आधारित छन्, जसबाट अनुसन्धानको निष्कर्षलाई समग्रमा क्रस रिफ्रेन्सिङ गर्न र फरक कोणबाट विश्लेषणका लागि मद्दत मिल्दछ ।

२.१. अनुसन्धान गरिएको स्थान :

अनुसन्धानको एक हिस्साका रूपमा सम्पन्न भएका गहन परामर्श कार्यक्रमहरू तीन स्थानमा सम्पन्न गरिएका हुन् । स्थानीय वा राष्ट्रिय गैससहरूले अनुसन्धानको योजना निर्माणकै क्रममा सञ्चालन गरिएको परामर्शका क्रममा ती स्थानको पहिचान गरेका हुन् । राष्ट्रिय अनुसन्धान सहयोगी र कार्यक्रम संयोजकहरूसंगको प्रत्यक्ष समन्वयमा ती स्थानहरूको छनौट गरिएको हो भने कन्सोर्टियम अनुसन्धान सल्लाहकार समूहद्वारा स्वीकृत गरिएको थियो । समग्र नमूना छनौट प्रकृयाको मुख्य उद्देश्य नै मानवीय सङ्कटका प्रकार (मानव एवम् प्रकृतिद्वारा सिर्जित), मानवीय कार्यको विविध चरणहरू (प्रतिकार्य, पूर्वतयारी र पुनर्लाभ) र शहर एवम् विकट गाँउ जस्ता कुराहरूको विविधतालाई समेट्नु हो ।

नेपालमा छनौट गरिएका तीन वटा स्थानहरू र तिनीहरूको मानवीय अवस्थालाई तलको नक्सामा प्रस्तुत गरिएको छ।

२.२. परिमाणात्मक तथ्याङ्क सङ्कलन :

स्थानीय एवम् राष्ट्रिय गैससहरू, अन्तर्राष्ट्रिय गैससहरू, संयुक्त राष्ट्रसंघीय निकायहरू, सरकारी निकायहरू लगायत धेरै मानवीय कार्यकर्ताहरूलाई तथ्याङ्क सङ्कलनमा सहभागी गराईएको थियो । कोबो टुलबक्सको प्रयोग गरी तथ्याङ्क संकलन गरिएको थियो जसले 'साझेदारीतामार्फत शीघ्र स्थानीयकरण' कार्यक्रमका

लागि बेसलाईनको आधार तय गरेको थियो । प्रश्नावलीलाई अनलाईन र अफलाईन दुवै माध्यमको प्रयोग गरी (हदैसम्मको कमजोर ईन्टरनेट मार्फत समेत सञ्चालन हुने गरी) नेपाली र अङ्ग्रेजी भाषामा, छापा र विद्युतीय ढाँचामा वितरण गरिएको थियो । नेपालबाट जम्मा ३६ जना उत्तरदाताहरूले अध्ययनमा भाग लिएका थिए जसमा ७८ % अर्थात् २८ जना स्थानीय र राष्ट्रिय गैससका प्रतिनिधिहरू रहेका थिए ।

२.३. गुणात्मक - गहन परामर्श :

नक्सामा प्रस्तुत गरिएका तीनवटै स्थानमध्ये हरेक स्थानमा सञ्चालन गरिएका लक्षित समूह छलफलमा १० देखि २० वटा सम्म स्थानीय र राष्ट्रिय गैससहरूलाई सहभागी गराइएको थियो । स्थानीय र राष्ट्रिय गैससहरू मध्येबाट यसरी नमूना छनौट गरिएको थियो कि त्यसबाट कम्तिमा पनि निम्न बमोजिमको विविधता सुनिश्चित गर्न सकियोस् ।

- मानवीय कार्यका लागि अन्य अन्तर्राष्ट्रिय गैसससंग साझेदारी नगरेको कम्तिमा एउटा संस्था ।
- कम्तिमा एउटा संस्था, जहाँ महिलाको नेतृत्व रहेको छ ।
- फरक सञ्जाल वा समूहमा आवद्ध संस्थाहरू ।
- सीमान्तकृत वर्गका मानिसहरूद्वारा सञ्चालित संस्थाहरू जस्तै अपाङ्गता भएका व्यक्ति, अप्ठ्यारोमा रहेका व्यक्ति, जात वा समुदायहरू ।

लक्षित समूह छलफलमा सहभागी गराइएका केही स्थानीय वा राष्ट्रिय गैससहरू 'साझेदारीतामार्फत शीघ्र स्थानीयकरण' कन्सोर्टियम सदस्यहरूका (एक वा सोभन्दा बढी संस्थाका) वर्तमान वा पहिला नै साझेदारी गरिसकेका संस्थाहरू समेत रहेका थिए । तर धेरैजसो सहभागीहरू भने त्यस किसिमका थिएनन् । त्यसकारण अनुसन्धानको निष्कर्षहरू कन्सोर्टियम सदस्य एवम् उनीहरूका साझेदारहरूको साझेदारी गुणस्तरबाट प्रत्यक्ष रूपमा प्रभावित छैनन्।

समूह छलफलपश्चात हरेक स्थानमा मानवीय कार्यकर्ताहरूको समूहलाई जानकारी प्राप्त गर्न गरिने अन्तर्वार्ताका निम्ति बोलाईएको थियो । नेपालमा जम्मा २७ जनासंग त्यस किसिमको अन्तरवार्ता लिईएको थियो । त्यसमा दुई वटा स्थानीय वा राष्ट्रिय गैसस अन्तर्गतका विभिन्न विभाग वा महाशाखाका प्रतिनिधिहरूलाई समेटिएको थियो जसले विशिष्ट वा चाखलाग्दो कार्य वा साझेदारी सम्पन्न गरेको जानकारी प्राप्त भएको थियो । यसका साथै चार जना स्थानीय निकायबाट, चार जना अन्तर्राष्ट्रिय गैससबाट र दुई जना सञ्जाल वा महासंघका अधिकारीहरू समेत समेटिएका थिए । अन्तरवार्ता गरिएका स्थानीय वा राष्ट्रिय गैससका दातृ निकाय वा अन्तर्राष्ट्रिय साझेदार संस्थाहरूलाई समेत अन्तरवार्ताका लागि सम्पर्क गरिएकोमा उत्तर दिनेहरूमध्ये धेरैले अन्तरवार्तामा सहभागी नभई प्रश्नावली भर्न सहमत भएका थिए ।

पाँच वटा महिलाद्वारा नेतृत्व गरिएका संस्था, चार वटा स्थानीय निकायहरू, चार वटा अन्तर्राष्ट्रिय गैससहरू र दुई वटा सञ्जाल वा महासंघ समेत गरी नेपालमा जम्मा ३९ वटा स्थानीय वा राष्ट्रिय गैससहरूसंग लक्षित समूह छलफल र जानकारसंगको अन्तरवार्ताका लागि परामर्श गरिएको थियो ।

२.४. अनुसन्धानको वैधानिकीकरण :

अनुसन्धानका निष्कर्षहरूलाई वैधानिकीकरण प्रक्रियाद्वारा निश्चित गरिएको थियो । अनुसन्धानको वैधानिकीकरणका लागि काठमाण्डौंमा एक कार्यशाला गोष्ठीको आयोजना गरिएको थियो, जसमा मानवीय सहायता क्षेत्रका सरोकारवालाहरूको ठूलो समूहलाई सिफारिशहरूवारे छलफल गर्न, तथ्यता जाँच गर्न, पृष्ठपोषण प्रदान गर्न, प्रारम्भिक निष्कर्ष र सिफारिशहरू उनीहरूको वास्तविकताबाट प्राप्त भएका हुन् भनी सुनिश्चित हुनका लागि अवसर प्रदान गरिएको थियो । थप वैधानिकीकरणका लागि बैठक र ईमेल मार्फत प्रारम्भिक सिफारिशहरू आदानप्रदान गरिएको थियो । यसले गर्दा अनुसन्धानमा संलग्न भएकाहरूवाहेक अन्य व्यक्ति वा संस्थाहरूसँग पुग्ने अवसर समेत प्राप्त भयो । एकाउन्न वटा गैससका साथै जना प्रतिनिधि (जसमध्ये नौ जना अन्तर्राष्ट्रिय गैससबाट थिए), संयुक्त राष्ट्रसंघीय निकाय, सरकारी निकाय र दातृ निकायका प्रतिनिधिहरू वैधानिकीकरण प्रक्रियामा संलग्न थिए । यस अनुसन्धान कार्यका लागि नेपालमा जम्मा ८८ वटा निकायहरूसँग परामर्श गरिएकोमा ८८ प्रतिशत निकायहरू स्थानीय र राष्ट्रियस्तरका गैससहरू थिए ।

२.५. अनुसन्धानका सीमाहरू :

स्थानीय र राष्ट्रिय गैससहरूलाई केन्द्रमा राखेर धेरैभन्दा धेरै आवाजहरूलाई अनुसन्धानमा समेट्ने प्रयास भयो । यद्यपि मानवीय सहायता क्षेत्रमा काम गर्ने केही मुख्य सरोकारवालाहरू जस्तै सरकारी निकाय, संयुक्त राष्ट्रसंघीय निकाय एवम् दातृ निकायहरूको प्रतिनिधित्व कम हुन पुग्यो । तर ती सरोकारवालाहरूलाई अनुसन्धानका निष्कर्ष एवम् सिफारिशहरू उपलब्ध गराइनेछ । यी निष्कर्ष एवम् सिफारिशहरू उनीहरूसँग कसरी सम्बन्धीत छन् भन्ने विषयमा छलफल गरिनेछ ।

ईन्टरनेटको सीमितता, भाषा अनुवादको समस्या र कोबो टुलबक्स सञ्चालनसम्बन्धी समस्या अनुसन्धानका क्रममा भोग्नु परेका धेरै मध्ये केही चुनौतीहरू हुन् । कोबो टुलबक्समा समस्या समाधानका लागि सीमित उपायहरू थिए, जबकि यो टुलबक्स अष्टयारो परिस्थितिमासमेत तथ्याङ्क सङ्कलनका लागि शक्तिशाली साधनकारूपमा परिचित छ । यो कुरा उल्लेख गर्न महत्वपूर्ण छ कि धेरै संस्थाहरूसँग पुगेर वर्तमान अनुसन्धानले यसको निष्कर्षहरूलाई तथ्याङ्कीय रूपमा ठूलो बनाउने चाहना राखेको थिएन किनकि नेपालमा काम गर्ने संस्थाहरू हजारौंको संख्यामा छन् । बरु यसको नमुना छनौटको रणनीतिले विविधतासहितको प्रतिनिधीमूलक नमूनामार्फत अवस्थाको सामान्यीकरण एवम् आँकलन गर्न सक्ने उद्देश्य राखेको थियो ।

यी चुनौतीहरूको बावजूद अनुसन्धानले नेपालका गैससहरूको विविधतायुक्त विचार र अनुभवहरूलाई प्रस्तुत गर्न सक्षम रह्यो । विशेषगरी ती स्थानीय र राष्ट्रिय गैससहरू जसको आवाजलाई अन्तर्राष्ट्रिय गैससहरूले गर्ने अनुसन्धानमा पर्याप्त मात्रामा समेट्ने गरिँदैन । वर्तमान अनुसन्धानले साझेदारीका क्षेत्रमा वा सो भन्दा पर अमूल्य सिकाईहरू प्रदान गरेको छ, जसले मानवीय क्षेत्रका सरोकारवालाहरूलाई मानवीय कार्यको स्थानीयकरणलाई शीघ्रताका निम्ति आवश्यक रणनीतिहरू निर्माण कार्यमा मद्दत गर्न सक्दछ ।

नेपालमा सम्पन्न अनुसन्धानको वैधानिकीकरण एवम् पृष्ठपोषण कार्यशाला गोष्ठीको तस्विर ।

३. निष्कर्षहरू

३.१. नेपालमा स्थानीय र राष्ट्रिय गैससको अवस्था :

नेपालमा स्थानीय र राष्ट्रिय गैससको अवस्था कस्तो छ ?

मानवीय प्रतिकार्यमा व्यवस्थापन एवम् समन्वयको काम गर्ने स्थानीय र राष्ट्रिय गैससहरूको भूमिकालाई अन्तर्राष्ट्रिय मानवीय संस्थाको पद्धतिले के सम्मान वा प्रवर्द्धन गर्दछन् भन्ने प्रश्नमा उत्तरदाताहरू मध्ये प्रायले (९४% 'राम्रो' वा 'नराम्रो' भन्दा पनि 'ठिकै' भन्ने उत्तर दिएका थिए । मानवीय क्षेत्रमा काम गर्ने संयुक्त राष्ट्रसंघीय निकाय एवम् दातृ निकायसंगको निर्णय प्रक्रियामा आफ्नो संस्थाको 'सीमित' वा 'अति सीमित' प्रभाव रहने कुरामा उत्तरदातामध्ये प्रायले विश्वास गर्दथे ।

नेपालमा विश्वव्यापी छलफल र स्थानीयकरणको सवाल सम्बन्धी ज्ञान द्रुत गतिले बृद्धि भईरहेको छ । स्थानीयकरणको अर्थ के हो भनेर व्याख्या गर्न पूर्ण वा केही मात्रामा आत्मविश्वास देखाउने उत्तरदाताहरू करिब आधा—आधा भेटिए जबकी यसबारे कति पनि जानकारी छैन भन्ने उत्तरदाताहरू नै भेटिएनन् ।

३.२. गैसस र अन्तरराष्ट्रिय गैससहरू बीचको साझेदारी :

नेपालमा स्थानीय वा राष्ट्रिय गैससहरू एवम् अन्तर्राष्ट्रिय गैससहरूबीच हुने साझेदारीको गुणस्तर कस्तो छ ?

यो अनुसन्धानले साझेदारीबाट प्राप्त सन्तुष्टि पत्ता लगाउन खोजेको थिएन । नत उल्लेख गरिएको कुनै साझेदारीको प्रभावकारीता वा दीगोपन विश्लेषण गर्ने प्रयास नै गरेको थियो । यद्यपी अनुसन्धानका तल उल्लेखित निष्कर्षहरू नेपालमा अन्तर्राष्ट्रिय गैसस र स्थानीय वा राष्ट्रिय गैससबीचको साझेदारी एवम् स्थानीयकरण वारे छलफल गर्नका लागि विचारणीय महत्वपूर्ण कुराहरू हुन् ।

नेपालमा स्थानीय वा राष्ट्रिय गैससका प्राय उत्तरदाताहरूले आफ्नो संस्थासंग अन्तर्राष्ट्रिय गैसससंगको साझेदारीमार्फत मानवीय प्रतिकार्य सञ्चालनको अनुभव रहेको बताएका थिए । उनीहरूले गर्ने ती साझेदारीहरूको लेखाजोखा निष्कर्ष बिहीन हुन्छन् भन्दै राष्ट्रिय गैससको २१% र स्थानीय गैससका ४३% उत्तरदाताहरूले मात्र त्यस किसिमका साझेदारीहरू एउटा विशुद्ध साझेदारी हुने भनी ठोकुवा गरेका थिए । तर उनीहरू मध्ये ७२% उत्तरदाताले भने ती सहकार्यमा 'धेरै' वा कम्तिमा पनि 'साह्रै थोरै' गुणहरू रहेको जसले राम्रो साझेदारीलाई प्रतिविम्बित गर्ने बताएका थिए । उत्तरदाताहरू मध्ये प्रायले ती साझेदारीहरू प्रतिकार्य सञ्चालनको आवश्यकता पुरा गर्नका लागि 'धेरै' वा 'सामान्य रूपमा' भएपनि माध्यम हुने बताएका थिए ।

प्राय उत्तरदाताहरूले स्थानीयकरणका लागि सबैभन्दा उपयुक्त बाटो साझेदारी हो भन्ने कुरामा विश्वास गर्दथे, यद्यपी २०% जतिले स्थानीयकरणका लागि अन्य राम्रा बिकल्पहरू पनि भएको बताएका थिए । उनीहरू यो कुरा प्रस्ताव गर्दछन् की साझेदारीलाई निरन्तरता दिन आवश्यक नपर्ने गरी प्रशस्त क्षमता विकास गर्नु पर्दछ ।

३.३. मुख्य क्षमता एवम् स्रोतहरू :

साझेदारीका लागि सबैभन्दा महत्वपूर्ण क्षमताहरू के—के हुन् ?

उत्तरदातालाई साझेदारीको गुणस्तरमा महत्वपूर्ण प्रभाव पार्ने मुख्य क्षमताहरू पहिल्याउनका लागि अनुरोध गरिएको थियो । नेपालमा प्रभावकारी साझेदारीका लागि (उल्लेख गरिएको पुनरावृत्तिका आधारमा) निम्न बमोजिमका ६ वटा संस्थागत मुख्य क्षमताहरू माथिल्लो श्रेणीमा राखिएका छन् — परियोजनाको निर्माण, योजना र व्यवस्थापन, लेखा व्यवस्थापन र प्रतिवेदन, अनुगमन, मूल्याङ्कन, उत्तरदायित्व र सिकाई, मानव संसाधनको व्यवस्थापन, पैरवी र र आर्थिक संकलन ।

तलका केही खण्डहरूमा स्थानीय वा राष्ट्रिय गैससका सहभागीहरूले स्थानीयकरणका लागि उपयुक्त हुने र नहुने भनी ती ६ वटा संस्थागत आन्तरिक क्षमताहरू अन्तर्गत दिएका साझेदारी अभ्यासहरूलाई बिस्तृतरूपमा प्रस्तुत गरिएको छ । केही अभ्यासहरू एकभन्दा बढी क्षमता अन्तर्गत पर्दछन् । केही विरोधाभाषयुक्त समेत देखिन्छन्, खासगरी स्थानीय गैससले निर्माण (डिजाईन) गरेको परियोजनाहरू र अन्तर्राष्ट्रिय गैसससंग मिलेर निर्माण (डिजाईन) गरिएका परियोजनाहरू । यद्यपी यसले त्यही तथ्यलाई प्रतिविम्बित गर्छ कि नेपालमा स्थानीय वा राष्ट्रिय गैससहरू समान खालका छैनन् र उनीहरूसंग विभिन्न प्रकारका अनुभव र क्षमताहरू छन् । त्यसैगरी अन्तर्राष्ट्रिय गैसस साझेदारहरूसँग पनि विभिन्न प्रकारका अनुभव र क्षमताहरू छन् ।

परियोजनाको निर्माण, योजना र व्यवस्थापन

स्थानीयकरणका लागि सबैभन्दा उपयुक्त साझेदारी अभ्यासहरू	स्थानीयकरणका लागि विल्कुल अनुपयुक्त साझेदारी अभ्यासहरू
<ul style="list-style-type: none"> • अन्तर्राष्ट्रिय संस्थाहरूले आफ्ना साझेदार स्थानीय वा राष्ट्रिय गैससहरूलाई परियोजना निर्माण र योजना निर्माणमा सहयोग गर्नका लागि प्राविधिक विशेषज्ञता प्रदान गर्दछन् । • स्थानीय वा राष्ट्रिय गैससहरू परियोजना निर्माणका लागि जिम्मेवार हुन्छन् भने अन्तर्राष्ट्रिय गैसस उक्त परियोजनाको कार्यान्वयनको अनुगमनका लागि जिम्मेवार हुन्छ । • शीघ्र प्रतिकार्यमा अन्तरराष्ट्रिय गैससले सुरुको तत्कालिन विपद् प्रतिकार्यको योजना बनाउँदछ भने स्थानीय वा राष्ट्रिय गैससले पुनर्लाभको कार्यक्रम निर्माण गर्दछ । 	<ul style="list-style-type: none"> • जब स्थानीय वा राष्ट्रिय गैससहरूसंग व्यवहारिक रूपमा सहायक करारनामा गरिन्छ र सञ्चालनका लागि काम समेत दिईन्छ तर परियोजना निर्माण वा व्यवस्थापनमा कुनै भुमिका प्रदान गरिँदैन । • स्थानीय वा राष्ट्रिय गैससले काम गरीरहेको समुदायमा अन्तर्राष्ट्रिय गैससहरूले आफै निर्णय गरेको कारणबाट समस्या उत्पन्न हुन्छ र प्रतिकार्य पछि पनि उक्त समुदायमा काम निरन्तर सञ्चालन हुन्छ भने । • प्रभावित समुदायमा स्थानीय वा राष्ट्रिय गैससहरूको स्थानीय ज्ञान र प्राय लामो समय सम्मको उपस्थितीलाई बेवास्ता वा अवमूल्यन गर्दै अन्तर्राष्ट्रिय गैससहरूले एकलै परियोजनाहरू निर्माण गर्दछन् ।

लेखा व्यवस्थापन र प्रतिवेदन

स्थानीयकरणका लागि सबैभन्दा उपयुक्त साझेदारी अभ्यासहरू क्षमता अभिवृद्धि र संस्थागत विकासमा भएको छलफलबाट प्राप्त भएका हुन् । तर तार्किकरूपमा यहाँ राख्न उपयुक्त हुन्छ ।

स्थानीयकरणका लागि सबैभन्दा उपयुक्त साझेदारी अभ्यासहरू	स्थानीयकरणका लागि विल्कुल अनुपयुक्त साझेदारी अभ्यासहरू
<ul style="list-style-type: none"> • जब अन्तरराष्ट्रिय गैससद्वारा तोकिएको मापदण्ड बमोजिम स्थानीय वा राष्ट्रिय गैससले खर्च गर्न पाउने बजेटको अधिकतम सीमासम्म प्रयोग हुन्छ त्यसपछि कुनै आधिकारिक व्यक्ति र निकायले निर्णय गर्दछन् । • एउटा अन्तरराष्ट्रिय गैसस र स्थानीय वा राष्ट्रिय गैसस(हरू) बीच मानवीय 	<ul style="list-style-type: none"> • अन्तर्राष्ट्रिय गैससहरूको तर्फबाट खर्च गरिने बजेटमा पारदर्शिताको कमी । • जब अन्तरराष्ट्रिय गैससको तर्फबाट हुने सञ्चार, तालिम र पृष्ठपोषणहरू लेखा व्यवस्थापनका राम्रा अभ्यासहरूमा भन्दा आफ्नै प्रतिवेदनको ढाँचालाई कसरि उपयुक्त ढङ्गबाट प्रयोग गर्ने भन्ने कुरामा केन्द्रित हुन्छन् ।

<p>प्रतिकार्यमा आर्थिक सहयोगका लागि शीघ्र लेखाजोखा गर्नेवारे पहिला नै विद्यमान व्यवस्थाहरू छन् ।</p> <ul style="list-style-type: none"> कार्यान्वयनको क्रममा स्थानीय वा राष्ट्रिय गैससले कार्यक्रम बजेटमा गर्नु पर्ने परिवर्तनहरूको पहिचान गर्दछ जसले समुदायको आवश्यकतालाई अझ राम्रोसंग पुरा गर्न सकिन्छ र अन्तर्राष्ट्रिय गैसस पनि त्यसका लागि इच्छुक देखिन्छ । स्थानीय वा राष्ट्रिय गैससहरूको प्रशासनिक खर्चहरू र कम्प्युटर, कार्यालयका लागि सामग्रीहरू र सवारीसाधन खरिदका निम्ति बजेट छुट्याउन अन्तर्राष्ट्रिय निकायहरू इच्छुक देखिन्छन् । साझेदारीका निम्ति प्रयोग गरिने करारनामाहरूमा नै स्थानीय वा राष्ट्रिय गैससहरूको प्रशासनिक खर्चमा योगदान दिने कुरा समावेश गरिएको छ । र त्यो स्थिर छ । 	<ul style="list-style-type: none"> माथिकै कुरालाई हेर्दा जब विपदमा उपयुक्त ढङ्गबाट काम गर्न भन्दा दातृ निकायका प्रतिवेदनका ढाँचाहरूले दिने कामको चापले बढी समय र ध्यान केन्द्रित गर्दछ ।
--	---

अनुगमन, मूल्याङ्कन, उत्तरदायित्व र सिकाई

स्थानीयकरणका लागि सबैभन्दा उपयुक्त साझेदारी अभ्यासहरू	स्थानीयकरणका लागि विल्कुल अनुपयुक्त साझेदारी अभ्यासहरू
<ul style="list-style-type: none"> समूदायमा गरिने संयुक्त अनुगमन भ्रमणहरू । साझेदारहरूले उपलब्धी, परिणाम र असर जस्ता विभिन्न तहमा अनुगमन गर्ने जिम्मेवारी वहन गर्दछन् । प्रगति, अप्ठ्यारोहरू र आवश्यक परिवर्तनहरूलाई संगसंगै प्रतिबिम्बित र अभिव्यक्त गर्न पाउने अवसरहरू । 	<ul style="list-style-type: none"> स्थानीय वा राष्ट्रिय गैसस साझेदारले गर्ने क्रियाकलापको अनुगमन र मूल्याङ्कन गर्दा अन्तरराष्ट्रिय गैससको पारदर्शितामा कमि देखिन्छ । प्राप्त उपलब्धीको संयुक्त रूपमा स्वामित्व स्वीकार गर्नु वा आफ्नो तर्फबाट भएका गल्तीहरूलाई स्वीकार गर्नुभन्दा कार्यान्वयन गर्ने गैससलाई अनावश्यक रूपमा आरोप लगाउने गरिन्छ ।

मानव संसाधन

मानव संसाधन व्यवस्थापनसंग सम्बन्धित पृष्ठपोषणले यही कुरा सङ्केत गर्दछ कि अनुसन्धानमा सहभागी धेरैजसो उत्तरदाताहरू (६१%) ले दक्ष जनशक्तिलाई आफ्नो संस्थाको मुख्य क्षमता मान्दछन् भने करिब आधा (५६%) उत्तरदाताहरू (प्रायः स्थानीय वा राष्ट्रिय गैससबाट) आफ्नो संस्थाको मानव संसाधन व्यवस्थापन सीपहरूप्रति विश्वस्त छन् ।

स्थानीयकरणका लागि सबैभन्दा उपयुक्त साझेदारी अभ्यासहरू	स्थानीयकरणका लागि विल्कुल अनुपयुक्त साझेदारी अभ्यासहरू
<ul style="list-style-type: none"> • अन्तर्राष्ट्रिय निकाय एवम् स्थानीय वा राष्ट्रिय गैससहरूलाई समानस्तरको तलब र सुविधाहरू प्रदान गर्ने प्रयास गर्नु, • अन्तर्राष्ट्रिय गैससहरूले स्थानीय वा राष्ट्रिय गैससहरूलाई परियोजनाका कर्मचारी छनौट प्रकृत्यालाई व्यवस्थापन गर्न स्वतन्त्रता प्रदान गर्दछन् । • सङ्कटकाल बखत विपद् पूर्व तयारीमा सहायता प्रदान गर्ने मानव संसाधनलाई तालिमको व्यवस्था । • दक्ष स्थानीय कर्मचारीहरू कार्यक्रम, बजेट र अन्य पद्धतिहरू निर्माणमा योगदान दिन सक्षम हुन्छन् । <p>(अघिल्ला खण्डहरू समेत हेर्नु होला, परियोजना निर्माण, योजना र कार्यान्वयन एवम् लेखा व्यवस्थापन एवम् प्रतिवेदन ।)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • अन्तरराष्ट्रिय गैससहरूले स्थानीय वा राष्ट्रिय गैससहरू भित्र नेतृत्व विकास एवम् वृत्ति विकासका लागि हतोत्साहित गर्दछन् । • अन्तर्राष्ट्रिय गैसस एवम् स्थानीय वा राष्ट्रिय गैससका कर्मचारीहरूलाई हुने फरक प्रकारको यातायातको साधनको व्यवस्था । • अन्तर्राष्ट्रिय निकायले स्थानीय वा राष्ट्रिय गैससको व्यवस्थापनमा हस्तक्षेप गर्दछ । • स्थानीय वा राष्ट्रिय गैससका कर्मचारीको तलब सुविधा अन्तर्राष्ट्रिय गैससहरूले तोकिदिन्छन् । <p>(अघिल्लो खण्ड — लेखा व्यवस्थापन एवम् प्रतिवेदनमा समेत हेर्नु होला ।)</p> <ul style="list-style-type: none"> • अन्तरराष्ट्रिय विशेषज्ञलाई विविध विषयमा व्याख्या गर्नका लागि योग्य र अनुभवी स्थानीय कर्मचारीको आवश्यकता पर्दछ जो साझेदारीमा भएको असन्तुलनका कारण उनीहरू भन्दा बढी शक्ति सम्पन्न हुन्छ ।

पैरवी:

अन्तर्राष्ट्रिय गैससहरूले पैरवीलाई मुख्य मूल्यका रूपमा स्तरीकरण गर्दै स्थानीय वा राष्ट्रिय गैससहरूले साझेदारीमा समेट्न सक्ने बताउँछन्, जबकी स्थानीय वा राष्ट्रिय गैससहरूले त्यसलाई महत्व नदिई अन्य क्षेत्रमा उनीहरूको मुख्य क्षमताहरूलाई विशेष जोड दिन्छन् ।

स्थानीयकरणका लागि सबैभन्दा उपयुक्त साझेदारी अभ्यासहरू	स्थानीयकरणका लागि विल्कुल अनुपयुक्त साझेदारी अभ्यासहरू
<ul style="list-style-type: none"> • प्रभावित समुदाय, अन्तर्राष्ट्रिय गैससहरू र सरकारबीच सम्बन्ध स्थापित गर्न स्थानीय वा राष्ट्रिय गैससहरूले आफ्नो स्थानीय स्तरमा भएको उपस्थिती, सम्बन्ध र विशेषज्ञताको प्रयोग गर्दछन् । • मानवीय प्रतिकार्यमा काम गर्ने अन्तरराष्ट्रिय गैससका साझेदार स्थानीय वा राष्ट्रिय गैससहरूले, जो देशको राजधानीमा छन्, आफ्नो विशेष अनुभवलाई प्रयोग गरी सरकारलाई प्रभाव पार्न योगदान दिन्छन् । 	<p>यहाँ कुनै पनि साझेदारी अभ्यासलाई प्रस्तुत गरिएको छैन ।</p>

आर्थिक सङ्कलन

यद्यपि नेपालमा आर्थिक सङ्कलनलाई थप महत्व बढाउनका लागि आवश्यक पर्ने मुख्य क्षमताका रूपमा श्रेणीबद्ध गरियो, गहन परामर्शका क्रममा आर्थिक सङ्कलन सम्बन्धी कुनै पनि सकारात्मक साझेदारी अभ्यासहरू उल्लेख गरिएनन्, जुन स्थानीयकरणका लागि उपर्युक्त छन् । संस्थागत दातृ निकायले सोझै प्रदान गर्ने रकममा उनीहरूको निकै सीमित पहुँचको कुरालाई लिएर स्थानीय वा राष्ट्रिय गैससहरूमा विद्यमान नैराश्यतामा ती गहन छलफलहरू बढी केन्द्रित थिए जबकी अन्तर्राष्ट्रिय गैसस आफैसंगको साझेदारी अभ्याससंग यसले प्रत्यक्ष रूपमा सम्बन्ध राख्दैन, तर यहाँ केही कार्यहरू उल्लेख गरिएको छ जसले यो प्रकृत्यामा स्थानीय वा राष्ट्रिय गैससहरूलाई सहयोग पुऱ्याउन सक्दछन् ।

आर्थिक रूपमा दीगोपन पनि नेपालका स्थानीय वा राष्ट्रिय गैससहरूका लागि मुख्य चासोको विषय हो । सबैजसो लक्षित समूह छलफलहरूमा उनीहरूले आफ्ना संस्थाहरूको आय—आर्जन क्षमतामा भएको कमीलाई आफ्नो संस्थाको विकासको बाधकका रूपमा उल्लेख गरेका थिए । उनीहरूले अन्तर्राष्ट्रिय निकायहरूलाई आय—आर्जन सम्बन्धी कार्यक्रममा सहयोग गर्न वा कार्यालय वा भवनमा लगानी गर्न सुझाव दिएका थिए, जसबाट भाडा स्वरूप रकम प्राप्त भईरहन्छ ।

स्थानीयकरणका लागि सबैभन्दा उपयुक्त साझेदारी अभ्यासहरू	स्थानीयकरणका लागि विल्कुल अनुपयुक्त साझेदारी अभ्यासहरू
<ul style="list-style-type: none"> • भविष्यमा हुने प्रतिकार्यको तयारीका लागि अन्तरराष्ट्रिय गैससहरूले मानवीय सहायता क्षेत्रका दातृ निकायका 	<ul style="list-style-type: none"> • दातृ निकायहरूले आर्थिक रकम प्रदान गर्ने संरचनामा अर्को एउटा तह थप्दछन् जस्तै निजी क्षेत्रको कम्पनी जुन सम्झौता

<p>आवश्यकतावारे तालिम प्रदान गर्दछन् ।</p> <ul style="list-style-type: none"> • बैठकमा सहभागी गराउने, ईमेल मार्फत सञ्चार गराउने जस्ता उपाय मार्फत अन्तर्राष्ट्रिय गैससहरूले स्थानीय वा राष्ट्रिय गैससहरूलाई दातृ निकायसंगको सम्बन्ध स्थापित गराउनका लागि सहयोग पुऱ्याउछन् । 	<p>व्यवस्थापकका रूपमा रही अन्तर्राष्ट्रिय गैसससंग जोडिन्छ जसको स्थानीय वा राष्ट्रिय गैससहरू साझेदार हुन्छन् ।</p> <ul style="list-style-type: none"> • स्थानीय वा राष्ट्रिय गैससहरूको संस्थागत दातृ निकायहरूसंगको पहुँचमा कमी । • स्थानीय वा राष्ट्रिय गैससहरू एवम् प्रभावित समुदायलाई प्रयोग गरेर अन्तर्राष्ट्रिय गैससहरूले आर्थिक सहयोग ल्याउन देखा पर्दछन् ।
--	---

अन्य क्षमताहरू

माथिका खण्डहरूमा उल्लेख गरिए बमोजिमका माथिल्लो श्रेणीमा पर्ने साझेदारीका लागि आवश्यक संस्थागत क्षमताहरूका अतिरिक्त ठूलो संख्यामा रहेका उत्तरदाताहरूद्वारा श्रेणीवद्ध गरिएका अन्य क्षमताहरू समन्वय, प्राविधिक विशेषज्ञता, बन्दोवस्ती व्यवस्थापन एवम् क्षमता विकास थिए । प्राविधिक विशेषज्ञता र बन्दोवस्ती व्यवस्थापनवारे गहन परामर्शका क्रममा खासै छलफल गरिएन वा तिनीहरूलाई उठाईएन । जसको परिणामस्वरूप तिनीहरू साझेदारीका लागि कति महत्वपूर्ण थिए भन्नेवारे सीमितमात्र जानकारी उपलब्ध छन् । बरु तिनीहरूलाई अन्य क्षमताहरू जस्तै परियोजना निर्माण, योजना निर्माण र व्यवस्थापन आदिसंग सम्बन्धित गरेर छलफल गरिएको थियो । समन्वय र क्षमता विकास सम्बन्धी छलफललाई तल प्रस्तुत गरिएको छ ।

समन्वय:

समन्वयलाई अनुसन्धानमा सहभागी उत्तरदाताहरूद्वारा साझेदारीमा योगदान पुऱ्याउने सबैभन्दा माथिल्ला पाँच संस्थागत क्षमताहरूभित्र श्रेणीवद्ध गरिएको थियो । तर गहन परामर्शका क्रममा भने यसवारे खासै छलफल गरिएन । जब उक्त विषय छलफलमा प्रवेश भयो, यो छलफल स्थानीय वा राष्ट्रिय गैससहरू नै सबैभन्दा बढी उपयुक्त हुन् जसले स्थानीय सन्दर्भमा अन्तर्राष्ट्रिय गैससहरू भन्दा सफल समन्वयलाई सुनिश्चित गर्न सक्दछन् भन्ने एउटै स्थिर भनाईमा केन्द्रित भयो ।

क्षमता विकास:

“मानवीय कार्यमा नेतृत्व लिन र मानवीय प्रतिकार्य सम्बन्धी आवश्यकताहरू पुरा गर्ने गरी स्थानीय वा राष्ट्रिय गैससहरूको क्षमता अभिवृद्धिका लागि साझेदारीमार्फत अन्तर्राष्ट्रिय गैससहरूले सबैभन्दा महत्वपूर्ण रूपमा के योगदान पुऱ्याउन सक्दछन्” भन्ने प्रश्नमा सबैभन्दा बढी दोहोरिएर आएको उत्तर नै ‘क्षमता विकास’ ६६% थियो । यद्यपी गहन परामर्शका क्रममा गरिएका छलफलहरूको मुख्य केन्द्रमा क्षमता विकास भन्दा संस्थागत

विकास नै थियो । क्षमता विकास र संस्थागत विकाससंग सम्बन्धीत साझेदारी अभ्यासहरूलाई, जुन अनुसन्धानका सहभागीहरूले स्थानीयकरणका लागि सबैभन्दा उपयुक्त भनी पहिचान गरेका थिए (माथिका सान्दर्भिक खण्डहरूमा प्रस्तुत गरिसकिएको छ जस्तै मानव संसाधन भन्ने शिर्षकमा हेर्नुहोस् ।) पहिचान भएका केही व्यापक विधीहरू यहाँ तल छन् ।

- अन्तर्राष्ट्रिय निकायहरूले स्रोतको बचत गर्नका लागि धेरै साझेदारहरूका लागि संयुक्त तालिम कार्यक्रम सञ्चालन गर्दछन् ।
- अन्तर्राष्ट्रिय गैसहरूले सबै स्थानीय कर्मचारीहरूलाई तालिम कार्यक्रमहरूमा सहभागी हुन स्विकृती प्रदान गर्दछन् । जसले गर्दा विशेष परियोजना वा प्रतिकार्यमा काम गर्ने मात्र नभई सबै इच्छुकहरू कार्यक्रममा उपस्थित हुन सक्दछन् ।
- उनीहरू र अन्य साझेदारहरूलाई समेत संस्थागत क्षमता विकासका लागि निर्धक्क भई अनुरोध गर्न सक्ने गरी अन्तरराष्ट्रिय गैसस साझेदारले स्थानीय वा राष्ट्रिय गैसहरूलाई गर्ने प्रोत्साहन ।
- आय—आर्जनका लागि क्रियाकलापमा सहयोग, (आर्थिक सङ्कलन भन्ने खण्ड समेत हेर्नु होला) ।
- लामो समयका लागि संस्थागत विकासमा सहयोग ।

संरक्षण र सुरक्षा व्यवस्थापनको सवाल उत्तर सङ्कलन वा गहन परामर्शका क्रममा खासै उठेन । यो कुरा इच्छा जगाउने खालको भयो कि अन्तरराष्ट्रिय तहमा स्थानीयकरणवारे बढ्दो छलफलले जोखिमलाई स्थानीय साझेदारमा हस्तान्तरणको परिणाम मानौं ल्याउन सक्छ । यद्यपी अनुसन्धानका सहभागीहरूले द्वन्द र असुरक्षालाई साझेदारीमा प्रभाव पार्ने बाह्य तत्वका रूपमा श्रेणीबद्ध गरेनन् । सम्भवतः नेपालमा भएको छलफलमा यसलाई हटाईनु अचम्म मान्नु पर्ने कुरा होईन होला ।

छोटो, मध्यम र लामो समयको कार्यक्रम एवम् आर्थिक सहायता बीचको सम्बन्धवारे समेत गहन परामर्शहरूमा केही उल्लेख गरिएको छैन । फेरी यो पनि अचम्म भयो कि ग्रान्ड बार्गिनमा बहुवर्षीय आर्थिक सहायतालाई वृद्धि गर्ने माग गरिएकोमा सोही बमोजिम प्रतिवद्धताहरू प्रदान गरिएका छन् ।

३.४. मूल्य, सिद्धान्त र मापदण्डहरू

साझेदारीका लागि कस्ता मूल्य, सिद्धान्त र मापदण्डहरू सबैभन्दा महत्वपूर्ण हुन्छन् ?

बहुसंख्यक उत्तरदाताहरू (८३%) ले विश्वास गर्छन् कि साझेदारीको मुख्य मूल्य मानवीय कार्यक्रमको गुणस्तरका लागि आफ्नो संस्थागत प्रतिवद्धतामा रहेको हुन्छ । गहन परामर्शका क्रममा 'कार्यक्रमको गुणस्तर' भन्ने शब्द उनीहरूले उल्लेख नै गरेनन् । मुख्य क्षमता र स्रोतवारे भएका लगभग सबैजसो छलफलहरूमा सान्दर्भिकता र उपयुक्तता एवम् प्रभावकारीताका सवालहरू समावेश गराईएका थिए, जुन कार्यक्रमको गुणस्तरका मुख्य पक्षहरू हुन् । तिनीहरूमध्ये कार्यक्रमको गुणस्तरसंग सम्बन्धित साझेदारी अभ्यासहरू तल प्रस्तुत छन् जसलाई स्थानीयकरणका लागि सबैभन्दा उपयुक्त ठानिएको थियो ।

- मानवीय सहायता मापदण्डहरूवारे धेरै अनुभव प्राप्त संस्थाहरूको निर्देशन बमोजिम स्थानीय वा राष्ट्रिय गैससहरूले कार्यक्रमहरू कार्यान्वयन गर्दछन् ।
- अन्तरराष्ट्रिय गैससहरूले आर्थिक सहायतामा भएको खाडल पहिचान गर्दै त्यसलाई सम्बोधन गर्नका लागि देशभित्र मानवीय सहायता क्षेत्रसंग सम्बन्धित निकायहरूसंग वकालत गर्दै स्थानीय वा राष्ट्रिय गैससहरूलाई सहयोग गर्दछन् ।
- स्थानीय सरकारसंग गरिने समन्वयका लागि अन्तर्राष्ट्रिय गैससहरूले स्थानीय वा राष्ट्रिय गैससहरूले साझेदारी अन्तर्गत निभाउनु पर्ने भूमिकाको पहिचान गर्नेछन् ।
- विपद भन्दा पहिला विद्यमान साझेदारीहरूले स्थानीय वा राष्ट्रिय गैससहरूलाई प्रतिकार्यमा काम गर्न सक्षम बनाउनेछ ।

स्थानीय, राष्ट्रिय एवम् अन्तर्राष्ट्रिय निकायका धेरैजसो उत्तरदाताहरूद्वारा साझेदारीका लागि आवश्यक पर्ने १० वटा मूल्यहरू मध्येबाट मानवीय सिद्धान्तहरूको ज्ञान र प्रयोगलाई छानिएको थियो । यसैगरी प्रभावित जनसंख्याप्रतिको उत्तरदायित्वलाई मूल्य वा सिद्धान्तहरूको माथिल्लो श्रेणीमा राखिएको थियो । पुनश्च: गहन परामर्शका क्रममा 'उत्तरदायित्व' भन्ने शब्द उल्लेख गरिएको थिएन तथापी प्रभावित जनसंख्यासंगको परामर्श (जुन त्यसको एउटा मुख्य पक्ष हो) लाई वारम्बार एवम् जोडतोडका साथ छलफल गरी राखिएको थियो । स्थानीय वा राष्ट्रिय गैससहरूद्वारा स्थानीयकरणका लागि उपयुक्त ठानिएका अभ्यासका धेरै उदाहरणहरू अन्तर्राष्ट्रिय गैससहरूले उनीहरूका विचार र अनुरोधप्रति देखाउने सकारात्मक प्रतिक्रियामा केन्द्रित छन्, जुन प्रभावित समुदायसंगको अन्तरक्रियाबाट ल्याईएका हुन्छन् । यसको विपरित स्थानीयकरणका लागि अनुपयुक्त ठानिएका अभ्यासहरू सङ्कटग्रस्त मानिसहरूका लागि आवश्यकता र कार्यक्रम छनौटको सुविधा वारेका छलफलहरूमा स्थानीय वा राष्ट्रिय निकायहरूको महत्व र भूमिकालाई पहिचान गर्न अन्तर्राष्ट्रिय निकायहरूमा रहेको अनिच्छा र असक्षमतासंग सम्बन्धीत छन् ।

माथिका विषयहरूमा भन्दा विपरित करिब आधा जति उत्तरदाताहरूद्वारा मात्र लिङ्ग (gender) र समावेशीकरण (inclusion) लाई माथिल्लो श्रेणीमा राखिएको थियो । स्थानीय वा राष्ट्रिय गैससका प्रतिनिधीहरू आफैले गहन छलफलमा यी सवाल उठाएका थिएनन् । लिङ्ग, जाति, जनजाति, अपाङ्गता र अन्य आधारमासमेत नेपाली समाजमा विद्यमान असमानताहरूवारे प्रशस्त मात्रामा अभिलेखिकरण भएको भएपनि गहन परामर्शका क्रममा साझेदारी अभ्यास, स्थानीयकरण र समावेशीकरणबीचको सम्बन्धबारे ज्यादै थोरैमात्र छलफल गरियो । यसको एउटा सम्भावना नेपालमा भएका स्थानीयकरण सम्बन्धी छलफलहरूमा अन्य मूल्य र सिद्धान्तहरू भन्दा लिङ्ग र समावेशीकरण सम्बन्धी साझेदारी अभ्यासहरू कम महत्वपूर्ण ठानिए । यद्यपी अर्को सम्भावना पनि हुन सक्दछ कि हालसालैका वर्षहरूमा स्थानीय वा राष्ट्रिय गैससका कर्मचारीहरूको दिमागमा यी विषयहरू छैनन् भनेझैं अन्तरराष्ट्रिय गैसस, दातृ निकाय र सरकारका कार्यक्रमहरूमा लिङ्ग (gender) र समावेशीकरणलाई (inclusion) सफलतापूर्वक मूलप्रवाहिकरण गरियो । मानवीय प्रतिकार्यका लागि गरिने साझेदारीमा विश्वास र सम्मानलाई उत्तरदाताहरूले माथिल्लो श्रेणीमा राखेनन् । यद्यपी एउटा राम्रो साझेदारीका लागि सम्मानजनक धारणा र व्यवहारहरू महत्वपूर्ण हुने आवाज

गहन परामर्शका क्रममा वारम्बार उठाईएको थियो । साझेदारीका लागि महत्वपूर्ण हुने गरी उनीहरूलाई साझेदारले गर्ने सम्मान अन्तर्राष्ट्रिय गैससहरू भन्दा दोब्बर स्थानीय गैससहरूले श्रेणीवद्ध गरेका थिए । विश्वास र सम्मानसंग सम्बन्धीत स्थानीयकरणका लागि उपयुक्त र अनुपयुक्त हुने साझेदारी अभ्यासहरूलाई तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

स्थानीयकरणका लागि सबैभन्दा उपयुक्त साझेदारी अभ्यासहरू	स्थानीयकरणका लागि अनुपयुक्त साझेदारी अभ्यासहरू
<ul style="list-style-type: none"> • अन्तर्राष्ट्रिय गैससहरू र स्थानीय वा राष्ट्रिय गैससहरू बीच (विपद् भन्दा पहिलाबाट नै) लामो समय देखि सम्बन्ध छ जसले विश्वास निर्माण गर्दछ । • अन्तर्राष्ट्रिय गैससको त्यस्तो व्यवहारिक र उपयोगी विधी जसले केही विषयहरूमा नेतृत्व गर्न पाउनेगरी स्थानीय वा राष्ट्रिय गैससहरूको इच्छालाई स्वीकार गर्दछ । • स्थानीय वा राष्ट्रिय गैससहरूको निर्णयहरूलाई खोज्ने र स्वीकार गर्ने अन्तर्राष्ट्रिय निकायहरूको स्वतस्फूर्त इच्छा । • अन्तर्राष्ट्रिय निकायहरूले आफ्ना स्थानीय वा राष्ट्रिय गैसस साझेदारहरूलाई सार्वजनिक क्षेत्रमा देखिने गरी उपस्थित हुन प्रोत्साहन गर्दछन् । • दुवै साझेदारहरूको पूर्ण भूमिका र जिम्मेवारीसहितका सम्झौताहरू हुन्छन् । 	<ul style="list-style-type: none"> • अन्तर्राष्ट्रिय गैससहरूले स्थानीय वा राष्ट्रिय साझेदारहरूभन्दा धेरै आफ्नो उपस्थिती देखाउन खोज्दछन् । • अन्तर्राष्ट्रिय निकायहरू जसले स्थानीय वा राष्ट्रिय साझेदारहरूबाट प्राप्त प्रतिवेदनहरूमा गल्ती पहिल्याउने काममा अनावश्यक समय (असमानुपातिक रूपले) खर्च गर्दछन् । • आफू शक्तिशाली भएको ठानेर अन्तर्राष्ट्रिय निकायका कर्मचारीले असान्दर्भिक मागहरू गर्दछन् । जस्तै मध्यरातमा वा अन्य असुविधाजनक समयमा जानकारीको माग गर्छन् । • स्थानीय वा राष्ट्रिय गैससहरू माथि अन्तर्राष्ट्रिय गैससहरूद्वारा सन्दर्भ नसुहाउने नीति लादिएको अवस्था । • अन्तर्राष्ट्रिय गैससहरूले दातृ निकायलाई पठाएको प्रतिवेदनहरू आफ्ना साझेदारहरूलाई देखाउँदैनन् । • अन्तर्राष्ट्रिय गैससहरूले विशेष खालको सम्झौता माग गर्दछन् जस्तै स्थानीय वा राष्ट्रिय गैससहरूको आफूसंग साझेदारी रहने अवधीभर अन्यसंग साझेदारीका लागि स्वीकृति प्रदान नगर्ने । • बहु अभ्यासहरूमा सामान्य खालको पारदर्शिताको कमी ।

वर्तमान अनुसन्धानले सामान्यतया स्थानीय वा राष्ट्रिय गैससहरूमा अन्तर्राष्ट्रिय गैससवारे रहेको असन्तुष्टिको गहिरो भावनालाई पहिचान गरेको छ, जुन व्यवहार र धारणाहरूसंग सम्बन्धित छ । विश्वास र

सम्मानसंग सम्बन्धित माथि उल्लेख गरिएका स्थानीयकरणका लागि खासै उपयुक्त नहुने धेरैजसो साझेदारी अभ्यासहरूले ती उदाहरणहरूलाई जोड दिएका छन् जहाँ अन्तरराष्ट्रिय गैससहरूले शक्ति असन्तुलनलाई आफ्नो फाईदाका लागि प्रयोग गरेका छन्, सम्मानमा कमी देखाएका छन्, पारदर्शितामा कमी छ र साझेदारहरूको क्षमता पहिचान गर्नमा असफल भएका छन् । स्थानीय वा राष्ट्रिय गैससहरूको अन्तरराष्ट्रिय गैससहरूसंग रहेको नैराश्यता सम्भवतः २०१५ सालको भूकम्पपछि व्यापकरूपमा देशभित्र प्रवेश गरेका अन्तरराष्ट्रिय गैसस वा मानवीय सहायता क्षेत्रका लागि आर्थिक सहायताका कारण सुरु भएको वा थप खराब भएको हो । तर यी चार वर्षहरू साच्चिकै नैराश्यताहरू बीच गुञ्जिए ।

३.५. बाह्य तत्वहरू :

साझेदारीलाई प्रभाव पार्न सक्ने मुख्य बाह्य तत्वहरू के—के हुन् ?

नेपाली स्थानीय वा राष्ट्रिय गैससहरूका लागि मानवीय प्रतिकार्यमा हुने साझेदारीहरूलाई प्रभाव पार्ने बाह्य तत्वको रूपमा सरकार माथिल्लो श्रेणीमा पर्दछ । नेपाल सरकारले अन्तरराष्ट्रिय गैससहरूले स्थानीय र राष्ट्रिय निकायहरूसंगको साझेदारीमा काम गर्नु पर्दछ भनि निर्देश गरेको छ । नेपालका स्थानीय वा राष्ट्रिय गैससहरूले साझेदारीमा सरकारको पारदर्शिताको प्रभावलाई सबैभन्दा बढी असर पुर्याउने पाँच बाह्य तत्वहरू भित्र राखेका थिए । साझेदारीमार्फत हुने कामको अनुभव नभएका संस्थाका उत्तरदाताहरूले महसुस गरेका थिए कि सरकारको क्षमता, सरकारको पारदर्शिता र उनीहरूको आफ्नो संस्थाको कानूनी अवस्था नै साझेदारीलाई सबैभन्दा बढी प्रभाव पार्ने बाह्य तत्वहरू हुन् ।

स्थानीय सरकारसंग गरिने समन्वयबारे गहन परामर्शका क्रममा भएका छलफलहरू हालसालै नेपालको संविधानमा भएको परिवर्तनहरूसंग नजिकबाट सम्बन्धित छन् । संविधानको परिवर्तित प्रावधानले स्थानीय तहलाई सवलीकरण गर्दछ । सिद्धान्ततः थप मजबूत भएका स्थानीय तहहरूले स्थानीय संस्थाहरूद्वारा गरिने मानवीय कार्यको नेतृत्वलाई प्रवर्द्धन गर्नुपर्दछ । नेपालमा स्थानीय सरकारद्वारा गरिने मानवीय कार्यको बढ्दो नेतृत्वलाई नै सामान्यतया स्थानीयकरणका रूपमा बुझ्ने चलन छ ।

यस अनुसन्धानमा सहभागी भएका नेपालका स्थानीय वा राष्ट्रिय गैससहरू नयाँ कानूनले ल्याउने चुनौती एवम् अवसरहरूवारे सचेत देखिन्छन् जसले अन्तरराष्ट्रिय गैससहरूका कार्यालय, उपस्थिति र समयावधीलाई सीमित तुल्याउँदछ । साथै यसले मानवीय अवस्था र सहायतामार्फत काम गर्ने कार्यकर्ताका क्रियाकलापवारे नेपालबाट बाहिरिने जानकारीलाई नियन्त्रण गर्ने उद्देश्य राख्दछ । यद्यपी हालसालैका विकासक्रमहरूले अन्तरराष्ट्रिय निकायहरूलाई मात्र नभई सबै नागरिक समाज सम्बन्धी संस्थाहरूको स्थान खुम्च्याईरहेको महसुस गराईरहेका छन् । त्यो कानूनले मानवीय प्रतिकार्यको राष्ट्रिय र स्थानीय नेतृत्वलाई सवलीकरण गर्ने भएपनि बरु धेरै सहभागीहरूले भनेजस्तै यसले हतारमा हुने हस्तान्तरणहरू र कम पारदर्शी अभ्यासहरूतर्फ डोहोराइरहेका छन् । जहाँबाट अन्तरराष्ट्रिय गैससहरूले आफ्ना स्थानीय वा राष्ट्रिय गैसस साझेदारहरूलाई काम

वा खर्चको आधिकारीक रूपमा कल्पना गर्न अनुरोध गरिरहेका छन् जुन उनीहरूले सञ्चालन गरेका र प्राप्त गरेकै छैनन् ।

अनुसन्धानमा उत्तर दिने आधाभन्दा बढी अन्तर्राष्ट्रिय गैसस एवम् ३३% स्थानीय वा राष्ट्रिय गैससका लागि राष्ट्रिय विपद् जोखिम व्यवस्थापन/मानवीय नीतिको अस्तित्व र प्रयोगले मानवीय साझेदारीहरूमा विचारणीय बाह्य प्रभाव प्रदान गर्दछ ।

धेरै संस्थाहरूले आर्थिक सहायताको व्यवस्थापनमा हुने बढ्दो जटिलता सम्बन्धी चासोवारे आवाज उठाएका थिए, जसले मानवीय सहायतामा हुने गति र पहुँचलाई नरामरी असर पार्दछ र मानवीय प्रतिकार्यमा हुने साझेदारीमा असर पर्दछ । अनुसन्धानका केही सहभागीले एउटा ठूलो संस्थागत दातृ निकायको उदाहरणलाई जोड दिए, जसले भूकम्पपछिको पुनर्लाभ सम्बन्धी कार्यक्रममा मध्यस्तकर्ताका रूपमा एउटा निजी कम्पनीमार्फत रकम प्रदान गरेको थियो । अनुसन्धानका सहभागीहरूले विश्वास गर्दछन् कि काम गर्ने पद्धतिको यस्तो अतिरिक्त तहले स्रोत बर्बाद मात्र पार्दैन, बरु दातृ निकायहरूले ग्रान्ड बार्गीन मार्फत गरेका प्रतिवद्धताहरूसंग समेत विरोधाभाषपूर्ण हुन्छ ।

द्वन्द र असुरक्षालाई साझेदारीमा बलियोसंग प्रभाव पार्ने बाह्य तत्वका रूपमा माथिल्लो श्रेणीमा राखिएन वा उठाईएन । यस भन्दा पहिला नै प्रतिवेदनमा उल्लेख गरिए बमोजिम साझेदारीमा हुने संरक्षण र सुरक्षा व्यवस्थापनवारे उल्लेख नगरिएको र महत्व नदिएजस्तै यसले पनि उस्तै खालको व्याख्या प्रदान गर्दछ ।

३.५.१. प्राकृतिक प्रकोप र द्वन्दको सन्दर्भ

के साझेदारी अभ्यासहरू प्राकृतिक प्रकोप र द्वन्दको सन्दर्भमा फरक हुन्छन् ?

वर्तमान अनुसन्धान कार्य प्राकृतिक प्रकोपहरू र शीघ्र प्राप्तीका कार्यक्रमहरूसंग सम्बन्धित थिए । राष्ट्रियस्तरमा प्राकृतिक प्रकोपको सन्दर्भमा र द्वन्दको सन्दर्भमा हुने अभ्यासहरू बीच यद्यपी नेपालमा साझेदारीको अनुभवहरूमा हुने भिन्नतालाई हालसालैका विपद्को मात्रामा भएका भिन्नतामा आधारित भई जोड दिईएको थियो । २०७२ सालको भूकम्पको असर ज्यादै ठूलो थियो जसले गर्दा नयाँ र पुराना साझेदारीहरू आवश्यक ठानिए । राष्ट्रिय र अन्तर्राष्ट्रिय संस्थाहरूद्वारा समानरूपमा ठूलो परिमाणमा क्षमता र कर्मचारीहरू भित्राईयो । त्यहाँ थुप्रै आर्थिक सहायताका अवसरहरू उपलब्ध भए । यसको विपरित, २०७४ सालमा बाढी गएको बेला अन्तरराष्ट्रिय निकायहरू खासै आएनन् । सहायतासमेत विध्यमान संस्थाहरूद्वारा शीघ्र मानवीय प्रतिकार्यका लागि मात्र प्रदान गरिएको थियो । स्थानीयकरणका लागि उपयुक्त र अनुपयुक्त भनि पहिचान गरिएका साझेदारी अभ्यासहरूमा रहेका यी भिन्नताहरूमा पर्ने असरलाई यस अनुसन्धानमार्फत बिस्तृतरूपमा छलफल गरिएको थिएन । यद्यपी भविष्यमा हुने विपदमा आउने जटिलताहरू महत्वपूर्ण छन् । उदाहरणका लागि जब नेपालमा अर्को विपद् आउँछ त्यतिखेर देशभित्र आउने अन्तर्राष्ट्रिय मानवीय निकायहरूमार्फत फेरी नयाँ साझेदारीहरू निर्माण गरिनेछन् । ती नयाँ साझेदारीसंग विश्वासको इतिहास रहने छैन । तर तिनीहरूलाई अब वर्तमान अनुसन्धानका निष्कर्षहरू फाईदाजनक हुनेछन् ।

३.५.२. साझेदारीको आयु

विपद् व्यवस्थापनको पूर्ण चक्रले पूर्वतयारी, विपद् जोखिम न्यूनीकरण, प्रतिकार्य, पुनर्लाभ र लामो समयका लागि गरिने विकासका लागि संक्रमण (पुनश्चः पुर्वतयारी र उत्थानशील निर्माणलाई सम्बन्धीत गराउनु) वा निकास जस्ता चरणहरूलाई समेट्दछ । नेपालमा उत्तरदाताहरूको एउटा ठूलो समूहले साझेदारीका लागि आफ्नो संस्थाको पूर्वतयारीको स्तरलाई मुख्य मूल्य ठान्दछन् । यद्यपी गहन छलफलका क्रममा प्रतिकार्य र पुनर्लाभ बीच थोरै भिन्नता स्थापना गरियो । उत्तरदाताका लागि बरु त्यो साझेदारीको आयु नै थियो जुन परिक्षण अन्तर्गत आयो । वर्तमान अनुसन्धानमा स्थानीयकरणका लागि सबैभन्दा उ उपयुक्त भनि उल्लेख गरिएका प्राय साझेदारी अभ्यासहरू अन्तर्राष्ट्रिय गैससहरू एवम् स्थानीय वा राष्ट्रिय गैससहरू बीचका लामो अवधीका साझेदारीबाट प्राप्त उदाहरणहरू थिए । अनुसन्धानका सहभागीहरूले विकास कार्यक्रमहरूबाट शुरु भएका पाँच वा सात वर्ष वा सो भन्दा बढी अवधीका साझेदारीहरूलाई विश्वास र लचकताका लागि उदाहरणीय भएको भन्दै उल्लेख गरेका थिए । यसले अन्तर्राष्ट्रिय गैसस एवम् अन्तर्राष्ट्रिय मानवीय क्षेत्रका निकायहरूलाई छोटो अवधीको मानवीय कार्यक्रम र साझेदारी भन्दा पर (प्राय) सोच्नु पर्ने) एउटा स्पष्ट चुनौती सिर्जना गरिदिन्छ । यो निश्कर्षले एउटा महत्वपूर्ण भूमिकालाई इङ्गित गर्दछ कि लामो अवधीसम्म सञ्चालन गरिने कार्यक्रम एवम् त्यसका लागि रकम उपलब्ध गराउने निकायहरूले प्रकोपजन्य सन्दर्भमा हुने विकासका सबै पक्षहरूमा स्थानीय र राष्ट्रिय निकायहरूको क्षमता अविबृद्धी र साझेदारी विकाससंगै विपद् पूर्व तयारीलाई समाहित गर्नु पर्दछ ।

४. निष्कर्ष एवम् सिफारिशहरू

मानवीय सहायता कार्यक्रमहरूमा स्थानीय वा राष्ट्रिय गैससहरूको भूमिकालाई बढाउन वा थप सवल बनाउन वर्तमान अनुसन्धानका निष्कर्षहरूलाई अन्तर्राष्ट्रिय गैसस एवम् स्थानीय वा राष्ट्रिय गैससहरूले कसरी प्रयोग गर्न सक्दछन् ?

निष्कर्षमा अनुसन्धानमा सहभागी भएका अन्तर्राष्ट्रिय निकाय एवम् स्थानीय वा राष्ट्रिय गैससका प्रतिनिधीहरूले निम्न बमोजिमका थपिएका मूल्यको पहिचान गरेका थिए जसलाई मानवीय प्रतिकार्यमा हुने साझेदारीका लागि ती निकायहरूले अवलम्बन गर्दछन् ।

- मानव संसाधन व्यवस्थापन
- पैरवी
- परियोजनाको निर्माण, योजना र व्यवस्थापन
- अनुगमन, मूल्याङ्कन, उत्तरदायीत्व र सिकाई
- लेखा व्यवस्थापन र प्रतिवेदन
- विभिन्न तहमा हुने समन्वय
- आर्थिक सङ्कलन
- प्राविधिक विशेषज्ञता

- सञ्चार र मिडिया

माथिको डायग्राममा प्रस्तुत गरिएका क्षमता एवम् थपिएका मूल्यहरूवारे खुल्ला बहस चलाउनु पर्दछ र व्यवहारिक रूपमा हदैसम्म स्थानीय वा राष्ट्रिय गैससहरूको नेतृत्वमा त्यसलाई स्थापित गर्नुपर्दछ । वर्तमान समयमा वा भविष्यमा नेपालभित्र हुने मानवीय सङ्कटमा काम गर्ने र आर्थिक सहयोग प्रदान गर्ने अन्तरराष्ट्रिय, राष्ट्रिय एवम् स्थानीय संस्था वा निकायहरूले आफ्ना विद्यमान वा भविष्यमा हुन सक्ने साझेदारहरूसँग वर्तमान अनुसन्धानका निष्कर्ष र सिफारिसहरूको प्रयोग गरी साझेदारी अभ्यासहरूवारे खुला बहस चलाउनु पर्दछ । जसले सङ्कटग्रस्त समुदायको आवश्यकतालाई सम्बोधन गर्दछ र प्रतिकार्यमा थप नेतृत्व लिनका लागि उनीहरूको विद्यमान क्षमताको पहिचान गर्दै स्थानीय र राष्ट्रिय संस्थाहरूको सशक्तीकरण (परेको खण्डमा स्थानीय सरकारको समेत) गर्दछ ।

अन्तर्राष्ट्रिय रूपमा अन्तर्राष्ट्रिय निकायहरूले पनि मुख्य दातृ निकाय वा आर्थिक सहायता प्रदान गर्ने निकायहरूसँगको आफ्नो सम्बन्धका आधारमा उनीहरूलाई प्रोत्साहन गर्नु पर्दछ कि उनीहरूले वर्तमान वा नयाँ आर्थिक सहायताका व्यवस्थाहरूलाई स्थानीयकरणका लागि लिएका महत्वाकांक्षा र प्रतिवद्धताका बिरुद्धमा मूल्याङ्कन गरुन्, सबैभन्दा उल्लेखनीय ग्रान्ड बार्गिन अन्तर्गत । उनीहरूकै लागि विचार गर्दा त्यस्तो नयाँ भूमीकाका लागि जसमा उनीहरूले प्रत्यक्ष आर्थिक प्रापक भएर काम गर्नु पर्दैन ।

राष्ट्रिय रूपमा, नयाँ कानून र विधेयकहरूमा उल्लेखित नागरिक समाज सम्बन्धी संघसंस्थाहरूका लागि परिवर्तित परिस्थितिलाई विचार गर्दा गैससहरूले संयुक्त रूपमा उपयुक्त राष्ट्रिय वा अन्तर्राष्ट्रिय सञ्जाल वा फोरमहरूसँग नजिकबाट समन्वय गर्नुपर्दछ । जसले गर्दा उनीहरूले नागरिक समाज सम्बन्धी संस्थाहरूको पक्षमा असल सौदावाजी र सुरक्षित स्थानका निम्ति पैरवी गर्न सक्दछन् र पछाडि पारिएकाहरूसँग पुग्न सक्दछन् ।

अनुसन्धानका निष्कर्षबाट प्राप्त, साझेदारीमा आधारित रही स्थानीयकरणको शीघ्रताका लागि तयार गरिएका मुख्य सिफारिशहरूलाई तल प्रस्तुत गरिएको छ, जुन गैसस र नागरिक समाज सम्बन्धी संस्थाहरू, संयुक्त राष्ट्रसंघीय निकाय एवम् दातृ निकायहरू, सरकार लगायत सबै मानवीय क्षेत्रसँग सम्बन्धीत कार्यकर्ता र सरोकारवालाहरूलाई सान्दर्भिक छन् ।

४.१. अनुसन्धानले दिएका निष्कर्ष एवम् सिफारिशहरूलाई संयुक्त रूपमा पुनरावलोकन गर्ने :

यस अनुसन्धानका निष्कर्ष र सिफारिशहरूवारे मानवीय सहायता साझेदारहरूले संगसंगै बसेर खुल्ला, सहज र प्रष्ट छलफल सञ्चालन गर्नु पर्दछ । कोशेदुङ्गाहरू, लक्षहरू, आवश्यक स्रोतहरू र अनुगमन संयन्त्रको पहिचान गर्दै स्थानीयकरणका लागि अनुपयुक्त साझेदारी अभ्यासहरूलाई कसरी सम्बोधन गर्ने भन्नेबारे एउटा कार्ययोजना निर्माण गर्नुपर्दछ । साझेदारीमार्फत शीघ्र स्थानीयकरण कन्सोर्टियमका निकायहरूले परिक्षणकालका लागि यो प्रक्रिया अवलम्बन गर्दै छन् र परिक्षण कालका लागि कार्ययोजनाहरू बनाउँदैछन् (एनेक्स २ मा राखिएको ढाँचा हेर्नु होला जुन प्रयोग गर्न सकिन्छ) ।

४.२. साझेदारीमार्फत स्थानीयकरण प्रक्रियालाई अवरोध पुर्याउने बाह्य तत्वहरूको पहिचान गर्ने :

मानवीय सहायता क्षेत्रका साझेदारहरूले पहिचान गर्न सक्दछन् कि कहाँ स्थानीयकरणलाई सहयोग गर्ने साझेदारी अभ्यासहरूलाई दातृ निकायका नीतिहरू जस्ता बाह्य तत्वहरूले अवरोध पुऱ्याईरहेका छन् । उनीहरूले त्यस किसिमका अवरोधहरू हटाउने वा कम गर्ने उपायहरूसमेत पहिचान गर्न सक्दछन् । यसका लागि नेपालमा स्थानीयकरणका लागि विद्यमान अवरोधहरूलाई प्रस्तुत गर्दै मानवीय सहायता क्षेत्रका सरोकारवालाहरूसंग गरिएको छलफलबाट लिईएको एउटा वकालत रणनीति नै उपयोगी हुन सक्छ ।

४.३. साझेदारी सम्झौताको पुनरावलोकन गर्ने :

साझेदारहरूले उनीहरूको साझेदारी सम्बन्धी सम्झौतापत्रलाई संगै बसेर पुनरावलोकन गर्नु पर्दछ । विभिन्न सम्झौतापत्रमा पहिला देखि नै रहेका शक्ति असन्तुलनहरूलाई मिलाउने दृष्टिकोणबाट कुनै परियोजनामा केन्द्रित सम्झौतापत्र भन्दा पनि त्यसलाई पूर्ण विपद् व्यवस्थापन चक्र मार्फत लामो समयका लागि सहकार्य र सहयोगलाई प्रतिबिम्बित गर्ने गरी सुधार गर्नु पर्दछ ।

- दुवै साझेदारहरूको भूमिका, जिम्मेवारीहरू र अतिरिक्त मूल्य तोकिनु पर्छ नकि कार्यान्वयन गर्ने साझेदारका लागि मात्र ।
- स्थानीय वा राष्ट्रिय गैससहरू आफैले पहिचान गरेका आवश्यकताहरू (वा कम्तिमा पनि दुवै साझेदारहरूको संयुक्त लेखाजोखाबाट प्राप्त) पुरा गर्ने रणनीतिसंगै संस्थागत विकास र क्षमता विकासका लागि प्रतिवद्धताहरू र बजेट तोकिनु पर्दछ ।
- आवश्यकता परेको खण्डमा चरणबद्ध विधीमार्फत शक्ति र निर्णय क्षमता हस्तान्तरण गर्ने योजनाहरू समेटिन्छन् ।

त्यसरी सुधार गरिएका सम्झौतापत्रहरू नेपालमा उपयुक्त गैसस फोरम वा कार्यगत सञ्जालमार्फत विकास गरिने साझेदारी सम्झौतापत्रको आधिकारिक ढाँचा निर्माणका निम्ति आधार हुने सम्भावनालाई विचार गर्नुहोस् । अन्तत्वगत्वा यिनले निकाय विशेषले प्रयोग गर्ने ढाँचाहरूलाई विस्थापित गर्न सक्दछन् । साथै स्थानीय वा राष्ट्रिय गैससहरूले यिनलाई नयाँ साझेदारहरूसंग काम गर्दा सौदावाजीको साधन बनाउन सक्दछन् ।

४.४. स्थानीय र राष्ट्रिय संस्थाहरूको क्षमता अभिवृद्धि गर्न आवश्यक कुराहरूको लेखाजोखा गर्ने :

स्थानीय वा राष्ट्रिय गैससहरूले अन्तरराष्ट्रिय साझेदारहरू वा गैसस फोरमको सहयोग लिई आफ्नो क्षमता अविवृद्धिका लागि आवश्यकताको लेखाजोखा गर्नुपर्दछ । ती आवश्यकतालाई सम्बोधन गर्नका लागि कार्ययोजनाहरू बनाउनु पर्दछ । यिनै क्षमता अभिवृद्धिसम्बन्धी योजनाहरू मार्फत विद्यमान वा नयाँ साझेदारहरूसंग विशिष्टकृत प्राविधिक विशेषज्ञता एवम् आवश्यक सहयोगको अनुरोधका लागि छलफल गर्न सकिन्छ । हरेक अन्तर्राष्ट्रिय निकायले समान खालको तालिम प्रदान गरिरहेको छैन र आवश्यकता र क्षमताको बढ्दो तहलाई सम्बोधन हुने गरी विशिष्टकृत वा तयार गरिएको छ भन्ने कुरा सुनिश्चित गर्न यिनीहरूको प्रयोग गर्नु पर्दछ । क्षमता अभिवृद्धि योजनाहरूले विशेषगरी अनुगमन, मूल्याङ्कन, उत्तरदायित्व र सिकाई

सम्बन्धी सिकाईका अवसरहरूको पहिचानलाई समेट्नु पर्दछ । यसले स्थानीय वा राष्ट्रिय गैसस एवम् अन्तर्राष्ट्रिय गैससहरूबीच प्राविधिक सीपहरूको विकास, सम्बन्ध विस्तार र विश्वासको वातावरण सिर्जना गर्दछ । जसले वर्तमान अनुसन्धानका क्रममा पहिचान गरिएका कतिपय नैराश्रयताहरूलाई सम्बोधन गर्न मद्दत पुग्दछ । क्षमता अभिवृद्धिका लागि चाहेको निश्चित विधि तोकिनु पर्दछ जस्तै सिकाई कार्यक्रम, वैयक्तिक वा अनलाईन तालिम, प्रशिक्षण, सहयात्री सिकाई, कृत्रिम घटना अभ्यास र गर्दै सिक्दै । 'साझेदारी मार्फत शीघ्र स्थानीयकरण' कार्यक्रमले स्थानीय वा राष्ट्रिय गैससहरूलाई कोर ह्युमानिटेरियन स्टान्डर्ड्स सेल्फ एसेस्मेन्ट जस्तो ढाँचा प्रयोग गरी उनीहरूको क्षमता स्व—लेखाजोखा गर्नका लागि सहयोग प्रदान गर्ने उद्देश्य राखेको छ ।

४.५. अन्तर्राष्ट्रिय गैससहरूको क्षमता विकास गर्न सक्ने सीपको लेखाजोखा गर्ने :

प्राविधिक विशेषज्ञता वा अनुभव भएका मानिस वा संस्थासंग राम्रो सहजकर्ता वा प्रशिक्षक बन्न आवश्यक सीप हुन्छ भनेर सोच्नु हुँदैन । त्यसैले अन्तर्राष्ट्रिय निकायहरूले साझेदारलाई क्षमता अभिवृद्धिका लागि सहयोग पुऱ्याउन सक्ने आफ्नो आन्तरिक क्षमताको लेखाजोखा गर्नुपर्दछ । उक्त लेखाजोखाको परिणामका आधारमा आवश्यक कदम चाल्नु पर्दछ जस्तै कमजोरीलाई हटाउने, कर्मचारी प्रशिक्षण र तालिम सञ्चालन गर्ने, सीपहरू र धारणाहरूको पुनरावलोकन गर्ने, जागिर प्रोफाईलको पुनरावलोकन एवम् सम्पादन गर्ने आदि । यसका अतिरिक्त, नेपालमा तालिमका लागि उपलब्ध स्थानीय क्षमताको नक्साङ्कन र साथी सिकाईका अवसरहरूको पहिचान गर्नु पर्दछ । साझेदारहरूसंग परामर्श लिई माथि उल्लेखित क्षमता अभिवृद्धिका लागि सबैभन्दा प्रभावकारी विधिहरूको पहिचान गर्नु पर्दछ । यदि बाह्य विशिष्टिकृत तालिम प्रदायकहरूबाट सेवा लिँदा के ती विधिहरू प्रभावकारी हुन्छन् त भन्ने कुरा पत्ता लगाउन ईमान्दारीपूर्वक लेखाजोखा गर्नु पर्दछ । आफ्नो संस्थाभित्र वा सञ्जालमार्फत प्रशिक्षकहरूको पहिचान गरी तालिम वा प्रशिक्षणका लागि एक कार्यक्रम (स्किम) स्थापना गर्न सकिन्छ ।

४.६. संस्थागत वा नीतिगत विकाशका लागि सहयोग गर्ने :

अन्तर्राष्ट्रिय निकायहरूले आफ्ना स्थानीय साझेदारहरूलाई आवश्यक नीतिहरू बनाउन सहयोग गर्नुपर्दछ । जसले ती संस्थाहरू र सम्भावित दातृ निकायहरूको आवश्यकतालाई पूरा गर्न सक्दछन् । जुन कुनै विशेष परियोजनाका लागि मात्रै उपयुक्त हुने खालका हुँदैनन् । ती नीतिहरू यी विषयसंग सम्बन्धित हुन सक्दछन् जस्तै लेखा सम्बन्धी (व्यवस्थापन, प्रतिवेदन, खरिद), मानव संसाधन सम्बन्धी (सुरक्षा, समावेशीकरण, भर्ना प्रकृया) एवम् अनुरोध वा आवश्यकता बमोजिमका विषयगत रणनीतिहरू पनि हुन सक्दछन् ।

४.७. विपद् पूर्व तयारीमा लगानी गर्ने :

अन्तर्राष्ट्रिय संस्था एवम् दातृ निकायहरूले नेपालका प्रकोपजन्य क्षेत्रहरूमा विपद् पूर्व तयारी र विपद् जोखिम न्यूनीकरण सम्बन्धी कार्यक्रमहरूको योजना निर्माण, विकास र त्यसका लागि आर्थिक सहायता प्रदान गर्नु पर्दछ । स्थानीय वा राष्ट्रिय गैससहरूको पुरानो उपस्थितिको जगमा उभिएर मानवीय प्रतिकार्यमा उनीहरूको क्षमता अभिवृद्धि गर्ने र सान्दर्भिक स्थानीय सरकार एवम् अन्य स्थानीय विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी

सरोकारवालाहरूसंग नजिकको समन्वय स्थापित गर्न सहयोग पुर्याउँदै नियमित विकासका क्रियाकलापहरूमा विपद् पूर्व तयारी एवम् विपद् जोखिम न्यूनीकरणलाई मूलप्रवाहीकरण गर्नु पर्दछ ।

४.८. आर्थिक सहयोगमा प्रत्यक्ष पहुँचका लागि खुला छलफल सञ्चालन गर्ने :

सबै सरोकारवालाहरूले त्यो सत्यतावारे खुला छलफल चलाउनु पर्दछ कि स्थानीयकरण एक प्रकृया हो र कम्तिमा पनि छोटो समयका लागि अन्तर्राष्ट्रिय गैसस एवम् संयुक्त राष्ट्रसंघीय निकायहरूले वास्तविक रूपमा संस्थागत दातृ निकायहरूले प्रदान गर्ने ठूलो आर्थिक सहायताका लागि मध्यस्तकर्ताको रूपमा कामलाई निरन्तरता दिनेछन् । जब उनीहरूले नयाँ पद्धतिका आधारमा रणनीतिहरू र विश्वास निर्माण गर्नेछन् जसले स्थानीय वा राष्ट्रिय गैससहरूलाई सोझै सहायता उपलब्ध गराउनका लागि उनीहरूलाई सक्षम तुल्याउनेछन् जबकी त्यतिबेला पनि उनीहरू उक्त रकम प्रदान गर्ने व्यक्तिहरू जस्तै करदाताहरूप्रति उत्तरदायी रहनेछन् । ग्रान्ड बार्गिनमा गरिएका प्रतिवद्धताहरूले दातृ निकायहरूलाई उत्तरदायी बनाउनका लागि सबै सरोकारवालाहरूलाई सक्षम बनाउने छन् र नेपालमा गरिने खुला छलफलहरू महत्वपूर्ण हुनेछन् ।

४.९. स्थानीय संस्था एवम् दातृ निकायहरूबीच सम्बन्ध र स्पष्ट बुझाई स्थापित गर्न सहयोग गर्ने :

अन्तर्राष्ट्रिय संस्था एवम् दातृ निकायहरूले दातृ निकायहरू र स्थानीय वा राष्ट्रिय गैससहरूबीच सम्बन्ध एवम् स्पष्ट बुझाई स्थापित गर्न सहयोग गर्ने उपायहरू पहिचान गर्नु पर्दछ ।

- अन्तर्राष्ट्रिय संस्थाहरूले सान्दर्भिक दातृ निकायहरूसंग हुने मुख्य बैठकहरूमा स्थानीय वा राष्ट्रिय गैससका कर्मचारीहरू उपस्थित भएको सुनिश्चित गर्नुपर्दछ । दातृ निकायलाई पठाईने प्रतिवेदनहरू र उनीहरूसंग हुने कुराकानीमा स्थानीय वा राष्ट्रिय गैससहरूको भूमिकालाई जोड दिईएको सुनिश्चित गर्नुपर्दछ ।
- कुनै उपर्युक्त निकायहरूले स्थानीय वा राष्ट्रिय गैससहरूका लागि दातृ निकायका नीति, अपेक्षाहरू, परियोजना प्रस्तावना, प्रतिवेदनका ढाँचा जस्ता विषयमा तालिम सञ्चालन गर्न सक्दछन् । त्यसैगरी पालना गर्नु पर्ने नियमहरू र आवश्यक कम्प्लाइएन्सेसवारे उनीहरूलाई बुझ्न, योजना बनाउन र पुरा गर्न सहयोग गर्न सक्दछन् । दातृ निकायहरू आफैले पनि त्यस किसिमका तालिम कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्न सक्दछन् जसबाट भविष्यका लागि सहायता प्राप्त गर्ने सम्भावित संस्थाहरू भेट्ने उपायका रूपमा सो तालिम प्रभावकारी हुन सक्दछ ।
- गैससहरूले उनीहरूका लागि सोझै आर्थिक सहायता प्रदान गर्ने दातृ निकायहरूको पहिचान गर्नका लागि नक्सामा गर्न सक्दछन् (वा सम्भवतः भविष्यमा छिट्टै) ।
- अन्तर्राष्ट्रिय गैससहरूले दातृ निकायका असल अभ्यासका उदाहरणहरूको पहिचान गर्न सक्दछन् जसले स्थानीय वा राष्ट्रिय गैससहरूलाई आवश्यक पर्ने लचिलो र उनीहरूलाई नै सोझै आर्थिक सहयोग प्रदान गर्दछन् जबकि अन्तर्राष्ट्रिय गैससहरूलाई प्राविधिक विशेषज्ञता, क्षमता विकास र सञ्चार जस्ता मुख्य भूमिकाका लागि सहयोग प्राप्त हुन्छन् ।

- खिचिएको मानवीय सहायतालाई स्थापित गर्न र वृद्धि गर्नका लागि थप प्रयासहरू गर्नु पर्दछ जुन स्थानीय वा राष्ट्रिय गैससहरूका निम्ति पहुँचयोग्य हुन्छ र जसलाई साना वा ठूला विपद्का बेला प्रयोग गर्न सकिन्छ ।
- पारदर्शिता र सिकाईका लागि अन्तर्राष्ट्रिय गैससहरूले दातृ निकायहरूलाई पठाउने प्रतिवेदनहरू आफ्ना साझेदारहरूलाई पनि देखाउनु पर्दछ ।

४. १०. स्थानीय एवम् राष्ट्रिय स्तरका संस्थाहरूलाई आर्थिक रूपमा बलियो बन्नका लागि सहयोग गर्ने :

परियोजनामा आधारित आर्थिक सहयोग, सम्झौतामा आधारित कर्मचारीहरू र क्षमता अभिवृद्धिका लागि प्राप्त सहयोग नै अनुभव सहितका कर्मचारीहरूको प्राप्ती, संस्थागत विकासमा लगानी र आफू केन्द्रित रहेको समुदायमा उपस्थिति कायम राखिराखनका लागि स्थानीय वा राष्ट्रिय गैससहरूलाई आईपर्ने वास्तविक अवरोधहरू हुन् ।

- अन्तर्राष्ट्रिय निकायहरूले आफ्ना स्थानीय वा राष्ट्रिय साझेदारहरूलाई स्रोत परिचालन सम्बन्धी योजनाहरू बनाउन सहयोग गर्न सक्दछन् । त्यस किसिमका योजनाहरूको विकास वा कार्यान्वयनका लागि अन्तर्राष्ट्रिय निकायहरूले जतिसक्दो व्यवहारिक हुँदै क्षमता अभिवृद्धि र प्राविधिक विशेषज्ञता मार्फत वा सोझै आर्थिक सहयोग मार्फत सहयोग गर्नु पर्दछ ।
- यस अनुसन्धानका क्रममा स्थानीय वा राष्ट्रिय गैससहरूले आफ्नो संस्थाका लागि आय आर्जनका क्रियाकलापहरूको सञ्चालनका लागि सहयोग गरिनु पर्ने कुरा उल्लेख गरिरहेका हुनाले अन्तर्राष्ट्रिय साझेदारहरूले त्यस किसिमका सहयोग प्रदान गर्न ध्यान दिनु पर्दछ । अन्तर्राष्ट्रिय निकायहरूमा क्षमता विकास सम्बन्धी सीप भएका कर्मचारीहरू पहिलादेखि नै हुन्छन् भनेर सोच्नु हुँदैन । बरु त्यस किसिमका कार्यका लागि विशेषज्ञता हासिल गरेका बाह्य संस्थाहरूमार्फत सेवा लिनु बढी प्रभावकारी हुन्छ ।
- अन्तर्राष्ट्रिय निकायहरूले उपर्युक्त र तार्किक प्रशासनिक खर्च दरहरूको गणना गर्न स्थानीय वा राष्ट्रिय गैससहरूलाई सहयोग गर्न सक्दछन्, जुन भविष्यमा हुने साझेदारीका लागि बजेट निर्माणमा प्रयोग गर्न सकिन्छ । यस अन्तर्गत परियोजनामा आधारित रकममध्ये कम चाप भएका परियोजना क्रियाकलापहरूका लागि कर्मचारी पुनर्प्राप्ति गर्न, ल्यापटप र सवारीसाधन जस्ता सामग्री खरिद गर्न वा कार्यालयको भाडा वा सञ्चालन खर्चमा योगदान जस्ता कार्यहरू पर्दछन् ।
- कुन खर्चहरू उपर्युक्त हुन् र कुन होईनन् भन्नेवारे गैससहरूले दातृ निकायहरूसँग ईमानदारीताका साथ छलफल गर्नु पर्दछ । र त्यो उनीहरूको आफ्नो संस्थागत नीति कारण वा दातृ निकायको नीतिका कारण कस्को कारणले हो भन्ने कुरा समेत बताउनु पर्दछ । उपर्युक्त, तार्किक र स्वीकार्य खर्च तथा बजेट शीर्षकहरूवारे हुने छलफलहरूलाई साझेदारहरू बीचको स्पष्ट बुझाईको सुनिश्चितताका लागि खुल्ला र ईमानदार बनाउनु पर्दछ ।

यहाँ सिफारिसहरूको झर्कोलाग्दो सूची बनाउन खोजिएको होइन । तर खुल्ला छलफललाई उत्प्रेरित गर्न, छलफललाई प्रमाणित आधार प्रदान गर्न र मानवीय सहायता क्षेत्रका सरोकारवालाहरूलाई निर्णय प्रक्रियामा सहयोग पुऱ्याउनका लागि यी सिफारिसहरू प्रदान गरिएको हो । हालसालैका केही मानवीय सङ्कटको अवस्थामा नेपालका स्थानीय वा राष्ट्रिय गैससहरूबीच अन्तर्राष्ट्रिय गैससहरू वा अन्य अन्तर्राष्ट्रिय निकायहरूसंगको आफ्नो साझेदारी अनुभवबाट प्राप्त निराशा र असन्तुष्टीहरूको बलियो भावनालाई वर्तमान अनुसन्धानले निश्चित गरेको छ । यो कुरा महत्वपूर्ण छ कि यसलाई संवेदनशीलरूपमा लिईएको छ र साझेदारीहरूलाई सुधार गर्ने दृष्टिकोणबाट कार्य सञ्चालन सम्बन्धी नमूना एवम् साझेदारी विधीहरूको पुनरावलोकनका लागि यसलाई मध्यस्तकर्ताको रूपमा प्रयोग गरिएको छ । स्थानीय वा राष्ट्रिय गैससहरू आफूले प्रतिनिधित्व गर्ने समूदायलाई समेत लिएर यो पुनरावलोकन प्रकृत्यालाई नेतृत्व गर्नुपर्छ वा एक अभिन्न हिस्साको रूपमा रहनु पर्दछ । अन्ततगत्वा स्थानीय र राष्ट्रिय मानवीय कार्यकर्ताहरूको बढ्दो नेतृत्व र झ् बढी बलियो साझेदारी सम्भव भएसम्मको सबैभन्दा प्रभावकारी तरिकाले प्रभावित मानिसहरूसंग पुग्ने अपेक्षा गरिएको छ ।

साझेदारीमार्फत शीघ्र स्थानीयकरण कन्सोर्टियम सदस्य संस्थाहरूले नेपालमा वा बाहिरसमेत आफ्ना स्थानीय र राष्ट्रियस्तरका मानवीय प्रतिकार्यमा काम गर्ने साझेदारहरूसंग मिलेर अनुसन्धानका निष्कर्ष एवम् सिफारिसहरूलाई पुनरावलोकन गर्नेछन्, जसको सिकाईबाट नेपालका लागि स्थानीयकरणको कार्य ढाँचाका एवम् स्थानीयकरणसम्बन्धी विश्वव्यापी मार्गचित्र नामक प्रतिवेदन तयारीका लागि विश्वव्यापी मार्गहरू जानकारी प्राप्त हुनेछन् । कन्सोर्टियम सदस्यहरू यी सिफारिशहरू कार्यान्वयनको अनुभवबाट विभिन्न संस्था एवम् निकायहरूले प्राप्त गरेको सिकाई एवम् पृष्ठपोषण वा यी निष्कर्ष वा सिफारिसहरूलाई परिक्षणका लागि इच्छुक रहेको कुरा सुन्न लालायित छन् । जति धेरै निकायहरूले यी सिफारिसहरूवारे व्यवहारिक सिकाई वा पृष्ठपोषण प्रदान गर्नेछन् त्यति नै राम्रो हुनेछ । यसले ती प्रमाणलाई सवलीकरण गर्दछ, जसबाट अन्तर्राष्ट्रिय गैसस एवम् स्थानीय वा राष्ट्रिय गैससहरूबीचको साझेदारीका कार्यगत तत्वहरूले मानवीय प्रतिकार्यमा स्थानीयकरणलाई हुर्काउन वा बढावा दिन सक्षम हुनेछन् ।

अनुसूची १ मुख्य सन्दर्भ सामग्री र थप अध्ययनका लागि सामग्रीहरू

मुख्य सन्दर्भ सामग्रीहरू

१. क्रिस्चियन एईड, क्याफोड, अक्सफाम, टियर फन्ड, एक्सनएईड (२०१२) गुमेका अवसरहरू — राष्ट्रिय र स्थानीय साझेदारीमा आधारित मानवीय प्रतिकार्यको सवलीकरणका लागि घटना । लेखक — बी. रमलिङ्गम, बी. ग्रे र जी. सेरुत । यो लिङ्कमा उपलब्ध छ—<https://www.christianaid.org.uk/resources/about-us/missed-opportunities-case-strengthening-national-and-local-partnership-based>.

२. मानवताका लागि सवाल (२०१६) । यो लिङ्कमा उपलब्ध छ—<https://agendaforhumanity.org/>.

३. ग्रान्ड बार्गिन (२०१६) । यो लिङ्कमा उपलब्ध छ—<https://interagencystandingcommittee.org/grand-bargain>.

४. परिवर्तनका लागि घोषणापत्र (२०१५) । यो लिङ्कमा उपलब्ध छ—<https://charter4change.org/>.

थप अध्ययनका लागि सामग्रीहरू

एक्सनएईड, क्याफोड, केयर, क्रिस्चियन एईड, अक्सफाम, टियरफन्ड (२०१६) अवसरको ढकढक—नेपालको भूकम्प प्रतिकार्यमा साझेदारीको सम्भावना महसुस गर्दै । लेखक — ए. फादस्टोन, सहयोगी एस. बोगटी । यो लिङ्कमा उपलब्ध छ—<https://www.care-international.org/files/files/2016OpportunityKnocksFULLreport.pdf>.

एक्सन कन्टी ला फेईम फ्रान्स, सीडीएसी सन्जाल र स्टार्ट सन्जाल (२०१८) व्यवहारमा स्थानीयकरण – उदाउँदा र व्यवहारिक सिफारिसहरू । लेखक— के. भान ब्राबन्ट र एस. पटेल, ग्लोबल मेन्टरीड ईनिसीयटिभ (जीएमआई) । यो लिङ्कमा उपलब्ध छ—<https://reliefweb.int/report/world/localisation-practice-emerging-indicators-and-practical-recommendations>.

नेपालमा अन्तरराष्ट्रिय गैसस संघ (एआईएन)(मिति उल्लेख छैन) नेपालमा काम गर्ने अन्तरराष्ट्रिय गैसस र गैससहरूका लागि सिफारिस गरिएको साझेदारी निर्देशिका ।

http://www.ain.org.np/publications_files/Poster_new.pdf.

नेपालमा अन्तरराष्ट्रिय गैसस संघ (एआईएन) (२००७) नेपालमा गैससहरूको संस्थागत क्षमता विकासका (ओसीबी) लागि योगदान दिने संस्थाहरूको प्रोफाइल । ब्रिटिश र नेपाल गैसस सन्जाल (२०१८) बीआर्यन्एनजीओ ब्रिफिङ ईस्यू १— नेपालमा हालचालै भएको राजनैतिक परिवर्तन र यूकेमा आधारित गैससहरूका लागि देखापरेका प्रभावहरू । <http://www.ain.org.np/partnership-study-report-27.html>.

आईसीभीए (२०१८) स्थानीयकरण परिक्षण गरियोस्— एउटा आईसीभीए ब्रिफिङ पेपर

<https://www.icvanetwork.org/resources/localization-examined-icva-briefing-paper>.

ट्रोकैर (२०१७) पैसा भन्दा धेरै – व्यवहारमा स्थानीयकरण । लेखक— भी. डे जेफ्रो र एफ्. ग्रन्यूल्ड. यो
लिङ्कमा उपलब्ध छ [www.trocaire.org/resources/policyandadvocacy/more-than-the-money-
localisation-practice](http://www.trocaire.org/resources/policyandadvocacy/more-than-the-money-localisation-practice).

अनुसूची —२ अनुसन्धानका सिफारिसहरू र परिक्षण कार्यको प्रगती लेखाजोखा गर्ने कार्ययोजनाको ढाँचा

		यदि हो भने ...					यदि होईन भने ...	
अनुसन्धानका सिफारीस	परिक्षण गरिन्छ? (हो वा होईन)	कोषेढुङ्गाहरू (प्रगति भएको कुरा तपाईं कसरी थाहा पाउनु हुन्छ?)	सुचकाङ्कहरू (सिफारीसहरू लागु भएको तपाईं कसरी थाहा पाउनु हुन्छ?)	कार्यहरू (के हुन जरुरी छ?)	जिम्मेवारी (यसका लागि मुख्य जिम्मेवार व्यक्ति को हो?)	स्रोतहरू (के अतिरिक्त स्रोतको आवश्यकता पर्दछ ? त्यो कसले प्रदान गर्दछ??)	किन होईन?	बाह्य सरोकारवालाहरूका लागि वकालतका केही सम्भावित सन्देशहरू छन्?

Funded by
European Union
Civil Protection and
Humanitarian Aid

Tearfund

tearfund.org

Christian Aid

caid.org.uk

CARE

careinternational.org

ActionAid

actionaid.org.uk

CAFOD

cafod.org.uk

Oxfam GB

oxfam.org.uk

